

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ

ΕΤΟΣ ΕΝΑΤΟΝ—ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1893.—ΤΕΥΧΟΣ Θ'.

ΠΕΡΙ ΡΟΙΑΣ (ΡΩΔΗΑΣ) (PUNICA GRANATUM)

Ἡ ροιά εἶνε θάμνος φυλλοβόλος, ὀπωροφόρος, ὀψίκαρπος, ὑπαγόμενος εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν μυρταειδῶν. Τινὲς τὴν κατατάσσουσιν εἰς ἰδίαν ὁμώνυμον οἰκογένειαν, τὴν τῶν ροιοειδῶν (Granateae) ἀποτελουμένην ἐξ ἑνὸς γένους, οὗτινος τὰ κυριώτερα εἶδη εἶνε ροιά ἢ κοινὴ (Punica Granatum), καταγομένη ἐκ Περσίας καὶ ἐξ ἧς προέρχονται αἱ καλλιεργούμεναι ποικιλίαι, καὶ ροιά ἢ γάνος (P. nana), καταγομένη ἐκ τῆς νοτίου Ἀμερικῆς καὶ τῶν Ἀντιλλῶν καὶ καλλιεργουμένη ἐνίοτε ὡς καλλωπιστικὸν φυτὸν.

Ἡ ροιά ἐν Ἑλλάδι καλλιεργεῖται πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων· πάμπολλα περὶ αὐτῆς ἀναφέρει ὁ Θεόφραστος, ὁ Ὁμηρος δὲ τὴν ἀπαριθμεῖ μεταξὺ τῶν φυτῶν τῶν κήπων τοῦ βασιλέως τῶν Φαιάκων. Σήμερον παρ' ἡμῶν ἀπαντᾶται μόνον καλλιεργουμένη. Ἐντούτοις ἐκ τινος χωρίου τοῦ Ἀθηναίου (βιβλ. 14 σελ. 640) φαίνεται ὅτι αὕτη αὐτεφύετο εἰς τι παρὰ τὰ σύνορα τῆς Ἀττικῆς βοιωτικὸν χωρίον ὃπερ ὡς ἐκ τούτου ἐκαλεῖτο μὲ τὸ πελασγικὸν ὄνομα τοῦ φυτοῦ Σίδαί (*).

Ἡ περσικὴ ροιά καλλιεργεῖται ὡς ὀπωροφόρον ἰδίως φυτὸν εἰς πάσας τὰς παραμεσογείους χώρας.

Διὰ τῆς καλλιεργείας παρήχθησαν πάμπολλαι ποικιλίαι, αἱ-

(*) Ὅθεν Ἰαῶς καὶ ἡ ἄλβανικὴ ὀνομασία τῆς ροιάς α ἔ τ ζ ε.

τινες δύνανται νὰ διαιρεθῶσιν εἰς τρεῖς ομάδας, ἤτοι εἰς τὰς ὀξινοκάρπους, τὰς καλλωπιστικὰς καὶ τὰς γλυκυκάρπους.

Αἱ ὀξινοκάρποι εἶνε αἱ κοινῶς παρ' ἡμῖν καλούμεναι ἀγριορρωθῆαι ἢ ξινορρωθῆαι, φέρουσι δὲ αὐταὶ ἄνθη μονὰ, ἐρυθρὰ καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον μεγάλα.

Αἱ καλλωπιστικαὶ εἶνε αἱ φέρουσαι ἄνθη διπλᾶ ἢ χρώματος ἄλλου πλὴν τοῦ ἐρυθροῦ. Τοιαῦται ὑπάρχουσιν ἐν τῷ δινδροκομείῳ τοῦ ἐνταῦθα Τριανταφυλλιδείου γεωργικοῦ σχολείου αἱ ἑξῆς πέντε ποικιλίαι 1) ἡ διπλανθῆς ἐρυθρὰ, 2) ἡ διπλανθῆς κιτρίνη, 3) ἡ διπλανθῆς ποικιλανθῆς, 4) ἡ διπλανθῆς ἐρυθρὰ μεγανθῆς καὶ 5) ἡ κιτριανθῆς μόνη. Ἡ τελευταία αὕτη φέρει ἀφθότους καρποὺς πλὴν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μικροὺς καὶ ὀξίνους. Ἐσφαλμένως ἀναγράφεται εἰς πολλὰ εἰδικὰ συγγράμματα ὅτι αἱ διπλανθεῖς ροιᾶι δὲν καρποφοροῦσι· τοῦτο συμβαίνει εἰς τὰς ψυχροτέρας τῆς ἡμετέρας χώρας, ἀλλὰ παρ' ἡμῖν, ἐνθα τὸ κλίμα εἶνε προσφοριώτατον διὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ θάμνου τούτου, αἱ διπλανθεῖς ροιᾶι συχνότατα δένουσι τὰ ἄνθη αὐτῶν καὶ φέρουσι καρποὺς μετρίου μεγέθους καὶ ὀξίνους, ὡς παρατήρησα πλειστάκις εἰς τὸ δινδροκομεῖον τοῦ ἐνταῦθα Τριανταφυλλιδείου γεωργικοῦ σχολείου.

Εἰς τὰς γλυκυκάρπους ροιᾶς ὑπάγονται αἱ μᾶλλον καλλιεργούμεναι παρ' ἡμῖν ποικιλίαι *πολίτικη* καὶ *καράβελος*, αἵτινες φέρουσι καρποὺς μεγάλους, εὐχύμους καὶ γλυκεῖς.

Καὶ τῆς μὲν καραβέλου οἱ καρποὶ περικλείουσι κόκκους μεγάλους, χρώματος βυσσίνου καὶ μετὰ πυρήνων ἢ κοκκίων σχετικῶς μικρῶν, ἐνῶ οἱ κόκκοι τῶν καρπῶν τῆς πολιτικῆς ροιᾶς εἶνε κατὰ τι μικρότεροι καὶ ἔχουσι χρῶμα μὲν ἐρυθρὸν πυρήνας δὲ μεγαλητέρους.

Ὁ Θεόφραστος ἀναφέρει ποικιλίαν γλυκυκάρπου ροιᾶς ἀπύρηνον (*) φουμένην εἰς τὴν Κιλικίαν. Πολλοὶ μεταγενέστεροι

(*) «Τοῦτο γὰρ ἐπὶ τῆς βόας μόνον ἀνηκόσαμεν ἐν Αἰγύπτῳ καὶ ἐν Κιλικίᾳ συμβαίνει· ἐν Αἰγύπτῳ μὲν γὰρ τὴν ὄξειαν καὶ σπαρεῖσαν καὶ φυτευθῆσαν γλυκεῖαν γίνεσθαι πῶς ἢ οἰνώδη· περὶ δὲ Σόλους τῆς Κιλικίας περὶ ποταμὸν τὸν Πίναρον, οὗ ἡ μάχη πρὸς Δαρειὸν ἐγένετο, πᾶσαι γίνονται ἀπύρηνοι (Περὶ φυτῶν ἱστορίας, 2, 2, 7)».

τοῦ Θεοφράστου, ἀντιγράφοντες αὐτὸν, ἐπανέλαβον ἀπλῶς τὴν μαρτυρίαν ταύτην δίχως νὰ ἴδωσιν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι τὴν ποικιλίαν ταύτην. Οὕτω διὰ τῆς τυφλῆς ἀντιγραφῆς ἢ πληροφορίας περὶ ὑπάρξεως ἀπυρήνου ροιᾶς ἐφθασε μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ὅτε συγγραφεῖς οὐχὶ τυχαῖοι ἀναγράφουσιν ὡς ὑπάρχουσαν πρῶτον ἀπύρηνον ροιᾶν, ὁμοίαν πρὸς τὰς ἀπυρήνους ἢ μᾶλλον ἀγιγάρτους ἀμπέλους, τὴν κορινθιακὴν καὶ τὴν σουλτανίναν.

Πρὸ τριετίας ὁ φίλος μου Κύριος Μάξιμος Κορνοῦ, διευθυντῆς τοῦ βοτανικοῦ κήπου τῶν Παρισίων, ἔχων φαίνεται ἐνδοιασμοὺς, μὲ παρακάλεσε νὰ τὸν πληροφορησῶ ἐὰν ἐν Ἑλλάδι ἢ ἀλλαχοῦ τῆς Ἀνατολῆς σώζεται ἡ ποικιλία αὕτη ἢ ὑπὸ τοῦ Θεοφράστου καὶ ἄλλων μεταγενεστέρων τούτου ἀρχαίων συγγραφέων ἀναφερομένη. Ἐκτοτε ἐριυνήσας ἐβεβαιώθην ὅτι τοιοῦτο φυτὸν δὲν ὑπάρχει. Ὑποθέτω λοιπὸν ὅτι ἡ ἀνακριβῆς ἦτο ἡ πληροφορία τοῦ Θεοφράστου ὅστις, ὡς λέγει, δὲν εἶδε τὴν ἀπύρηνον ροιᾶν, ἀλλ' ἀπλῶς ἤκουσε περὶ αὐτῆς, ἢ μᾶλλον καὶ αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτὸν λέγοντες ἀπύρηνον ἐνόουν ροιᾶν φέρουσαν μικροὺς σχετικῶς πυρήνας, οἷα εἶνε ἡ καράβελος. Ἡ δευτέρα αὕτη ὑπόθεσις ἐνισχύεται ἄλλως καὶ ἐξ ἑτέρου χωρίου τοῦ Θεοφράστου ἐν ᾧ λέγει οὗτος ὅτι σπυρισμένων τῶν πυρήνων τῆς ἀπυρήνου ἀναπτύσσονται ροιᾶι σκληραὶ πολλάκις δὲ καὶ ὀξεῖαι (*). Ἄρα δὲν ἐπρόκειτο περὶ κυριολεκτικῶς ἀπυρήνου ροιᾶς, ἀλλὰ μᾶλλον περὶ μικροπυρήνου ἢ μαλακοπυρήνου ἴσως, διότι ἄλλως πῶς θὰ εὕρισκοντο τὰ σπέρματα τῆς ποικιλίας ταύτης ὅπως σπαρῶσι.

Ἡ ροιᾶ καλλιεργεῖται ὡς ὀπωροφόρον ἢ ὡς καλλωπιστικὸν φυτὸν, ἐνεκα δὲ τῶν ἀκανθῶν ἃς φέρει καὶ τῆς θαμνώδους φύσεως αὐτῆς ἐνίοτε χρησιμοποιεῖται καὶ πρὸς κατάρτισιν αἱμασιῶν. Φύεται εἰς πᾶν σχεδὸν ἔδαφος, ἀλλ' εὐδοκίμεται ἰδίως εἰς τὰς γονίμους ἀραιὰς καὶ σχετικῶς δροσερὰς γαίας. Ἡ χωνευμένη ἵππειά κόπρος εἶνε ἡ προσφορωτέρα διὰ τὴν ροιᾶν, ἥτις ὅταν

(*) «Καὶ ἐκ τῶν τῆς βόας κόκκων τῶν γλυκέων ἀγενεῖς καὶ ἐκ τῶν ἀπυρήνων σκληραὶ πολλάκις δὲ καὶ ὀξεῖαι. (Αὐτόθι, 2, 2, 5)».

ἦνε καχεκτική, κατὰ τὸν Φλωρεντῖνον (*), θεραπεύεται καλυπτομένου καὶ ἀρδευομένου συνεχῶς τοῦ περὶ τὸ πρέμνον ἔδαφους. Ἡ θεραπεία ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἐπέρχεται βεβαίως χάρις εἰς τὴν ἀφθονον παροχὴν ὕδατος καὶ τὴν ἐπὶ πολὺ διατήρησιν τῆς ὑγρασίας τοῦ χώματος τοῦ παρὰ τὰς ρίζας τοῦ καχεκτικοῦ φυτοῦ, ὅπερ καλύπτεται διὰ φυκῶν.

Ὁ θάμνος οὗτος ἀντέχει εἰς ψύχος 8—10 βαθμῶν ὑπὸ τὸ μηδέν. Ἐντούτοις καλλωπιστικαὶ τινες ποικιλίαι φυτεῦμαι εἰς βλεπόμενα μόνον ἀπὸ τὴν μεσημβρίαν μέρη καὶ προφυλασσόμεναι διὰ καταλλήλων καλυμμάτων κατὰ τὸν χειμῶνα δύναται νὰ ἀνθέξωσιν εἰς τὸ ὑπαιθρον καὶ εἰς χώρας ἐνθα τὸ ψύχος εἶνε πολὺ ἀνώτερον· ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὰ φυτὰ ταῦτα μόνον ἀνθῆ φέρουσιν οὐχὶ δὲ καὶ καρπούς. Ἡ ροιὰ διὰ τοὺς καρπούς της, οὓς φέρει ἀφθόνως ὅταν τὸ ἔδαφος ἦνε εὐνοϊκόν, καλλιεργεῖται ἰδίως εἰς τὰς παραμεσογείους χώρας.

Ὁ θάμνος οὗτος δύναται νὰ πολλαπλασιασθῇ διὰ σπόρου, διὰ μοσχευμάτων, παρασπλάδων, παραφυάδων καὶ διὰ τοῦ ἐμβολιασμοῦ· ἀλλ' ἐνεκα τῆς εὐκολίας μεθ' ἧς ριζώνουσι τὰ μοσχεύματα καὶ αἱ παρασπάδες αὐτῆς καὶ τῆς ἀφθονίας τῶν παραφυάδων ἃς φέρει ἢ πολλαπλασιασμοῦ τοῦ φυτοῦ τούτου διὰ τῆς σπορᾶς καὶ τοῦ ἐμβολιασμοῦ σπανίως ἐπιρμόζεται. Ὁ ἐμβολιασμός γίνεται διὰ τοῦ ἐγκεντρισμοῦ ἢ διὰ τοῦ στεφανίου τοῦ ἀποκοπτομένου τοῦ κορμοῦ εἰς βάθος πέντε περίπου ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου κάτω τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἔδαφους.

Ἡ κατάρτισις φυτωρίων διὰ μοσχευμάτων, παρασπλάδων ἢ παραφυάδων, ὡς καὶ ἡ μεταφύτευσις καὶ κλάδευσις τῆς ροιᾶς δεόν κατὰ προτίμησιν νὰ γίνωνται ἐνωρὶς τὴν ἀνοιξιν μετὰ τὴν πάροδον τῆς ἐποχῆς τῶν ἐαρινῶν παγετῶν, διότι ἡ ριζωσις καὶ ἡ εὐδοκίμησις τοῦ φυτοῦ τούτου παρακωλύονται ὑπὸ τοῦ παγετοῦ.

Ἡ ροιὰ ἀφιεμένη εἰς ἑαυτὴν ἀναπτύσσεται ὡς θάμνος ἀναδίδουσα πληθὺν παραφυάδων καὶ λαμβάνουσα ὕψος δύο ἢ

τριῶν μέτρων. Ἐντούτοις ὅταν θέλωμεν δυνάμεθα νὰ τὴν καταστήσωμεν δεινῶδη ἐὰν κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς φυτεύσεως ἀφαιρῶμεν τὰς ἀπὸ τῆς ρίζης ἀναδιδόμενας παραφυάδας καὶ μονοβεργίζωμεν τὸ στέλεχος μέχρις ἐνὸς καὶ ἡμίσεως περίπου μέτρου ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἔδαφους.

Ἡ ροιὰ ὡς προσοδοφόρος θάμνος φυτεῦται εἰς τοὺς ὀπωρῶνας καὶ τοὺς λαχανοκῆπους ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον παρὰ τοὺς τοίχους ἢ ἐνθεν καὶ ἐνθεν τῶν διαδρόμων καὶ παρὰ τοὺς αὐλακας ὅθεν διέρχεται τὸ πρὸς ἀρδευσιν ὕδωρ. Φυτεῦται δὲ μόνῃ ἢ ἐναλλάξ μετ' ἄλλων ὀπωροφόρων καὶ ἰδίως τῆς ὠσαύτως φιλύδρου κυδωνέας.

Ἀνθοφόροι εἶνε οἱ διετεῖς κλάδοι, πολυκαρπότεραι δὲ καὶ μεγαλοκαρπότεραι αἱ παλαιότεραι ροιαί, αἵτινες διατηροῦνται ἐπὶ ἱκανὰ ἔτη καὶ δύνανται ἐκάστοτε ν' ἀνανεοῦνται ἀντικαθιστωμένου τοῦ παλαιοῦ στελέχους διὰ μιᾶς τῶν παραφυάδων.

Αἱ ἐκ ροιῶν αἵμασιαι καταρτίζονται φυτευσόμενων ἐπὶ τόπου καὶ κατ' ἀποστάσεις 30 περίπου ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου μοσχευμάτων ἢ κάλλιον παραφυάδων. Τὸ ἐπόμενον ἔτος τὰ ἀποτυχόντα φυτὰ ἀντικαθίστανται διὰ νέων, τῶν δὲ ἐπιτυχόντων τὸ στέλεχος ἀποκόπτεται εἰς ὕψος δέκα περίπου ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἔδαφους, ἵνα οὕτω ἐνδυναμωθῶσιν αἱ ρίζαι καὶ ἀναδώσωσι τὸ ταχύτερον πολλὰς παραφυάδας. Τὸ δεύτερον ἔτος ἀπὸ τῆς φυτεύσεως οἱ κατώτεροι κλάδοι ἀλληλοπλέκονται, οὕτω δὲ καταρτίζεται ζώσιμος φραγμὸς ἐντελῶς ἀδιάβατος.

Οἱ καρποὶ τῶν ἐκλεκτῶν γλυκυκάρπων ποικιλιῶν τῆς ροιᾶς εἶνε ἀρκετὰ ἐκλεκτὴ ὀπώρα ἔχουσα τὸ πλεονέκτημα, ὅταν ἦνε ἀκεραία, νὰ δύναται νὰ διατηρῆται καὶ μέχρι τῆς ἐπομένης ἀνοιξέως.

Δὲν διαρρήγνυνται, δὲν σχίζονται δὲ τὰ ρόδια ὅταν συλλέγωνται ὀλίγον πρὸ τῆς πλήρους αὐτῶν ὠριμάνσεως καὶ ὅταν προέρχωνται ἐκ ροιῶν ἀρδευομένων συνεχῶς μετὰ τὴν δέσιν τῶν ἀνθέων των καὶ φυομένων εἰς δροσερὸν, ἀραιὸν καὶ γόνιμον ἔδαφος.

(*) Γεωπονικά, 10, 29, 3.

Τὰ πρὸς διατήρησιν ῥώδια συλλέγονται ὅταν ὁ καιρὸς ᾖνε ξηρὸς καὶ φέροντα μέρος τοῦ ποδίσκου (κοτσανίου) αὐτῶν. Δείν δὲ νὰ ᾖνε ἀκέραια καὶ νὰ μὴ φέρωσιν οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην πληγὴν. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ συλλέγωνται ὀλίγον πρὸ τῆς πλήρους ὠριμάνσεώς των, καὶ νὰ ἐναποθέτωνται μετὰ προσοχῆς καὶ οὐχὶ βιαίως ἐντὸς καλάθιων περιβαλλομένων ἔσωθεν διὰ χονδροῦ ὑφάσματος ἵνα οὕτω προλαμβάνεται ἡ πλήγωσις αὐτῶν, διότι ἄλλως καὶ ἡ παραμικροτέρα ἐπὶ τοῦ καρποῦ τούτου ἀμυχή δύναται νὰ προκαλέσῃ ταχέως τὴν σήψιν αὐτοῦ.

Τὰ οὕτω ἐκλεγόμενα ῥώδια φέρονται εἰς κατάλληλον μέρος καὶ ἀπλώνονται εἰς τὸν ἥλιον ἐπὶ δύο ἡμέρας μεθ' ἧς διατίθενται καθ' ὄρμαθους καὶ κρεμῶνται εἰς ἀποθήκην ἢ δωμάτιον ξηρὸν καὶ εὐαερον. Τινὲς πρὶν ἢ κρεμάσωσιν αὐτὰ τὰ περιβάλλουσι διὰ κηρωτοῦ χάρτου. Ἐν Ἰσπανίᾳ μετὰ τὴν διαλογὴν καὶ τὴν εἰς τὸν ἥλιον ἐκθεσιν τὰ ῥώδια περιτυλισσονται διὰ κοινοῦ χάρτου καὶ θάπτονται εἰς τὴν ἄμμον ἐνθα λέγεται ὅτι διατηροῦνται ἐπὶ πολὺν χρόνον.

Τὰ «Γεωπονικά» συμβουλεύουσι, πρὶν κρεμασθῶσι τὰ ῥώδια, νὰ ἐπιχρίωνται τὰ ἄκρα τῶν ποδίσκων των ἢ καὶ ὁλόκληροι οἱ καρποὶ διὰ διαλελυμένης πίστες, ἢ νὰ βυθίζωνται ἐπ' ὀλίγον εἰς ἄλμυρον ἢ θερμὸν ὕδωρ (Γεωπονικά, 10, 38). Κατὰ τὰ «Γεωπονικά» ὡσαύτως δύνανται τὰ ῥώδια νὰ διατηρηθῶσιν ἐπὶ πολὺ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ θάμνου εἰάν συστραφῇ ὁ φέρων αὐτὰ κλάδος καὶ ἐπιχρισθῶσι ταῦτα διὰ γύψου ἢ καλυφθῶσι δι' οἰουδήποτε ἀντικειμένου ὅπως προφυλάσσωνται ἀπὸ τῶν βροχῶν (αὐτόθι, 10, 29 καὶ 10, 38). Ἀλλὰ πάντα τὰ μέσα ταῦτα, τὰ ὁποῖα σκοποῦσι τὴν παρακώλυσιν τῆς ἀναπτύξεως εὐρώτος, προὔποθέτουσι ῥώδια ἀπολύτως ὑγιῆ, οὐδεμίαν πληγὴν φέροντα, τὰ τοιαῦτα δὲ καὶ ἄνευ τῶν μέσων τούτων δύνανται νὰ διατηρηθῶσι κάλλιστα ἐπὶ ἕν σχεδὸν ἔτος κρεμώμενα ἀπλῶς εἰς δωμάτιον εὐαερον καὶ ξηρὸν.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληες εἶχον μεγάλην ὑπόληψιν εἰς τὰς θεραπευτικὰς ιδιότητας τοῦ ῥωδίου (Διοσκορίδης, Α, ρνα'), κατι-

σκευάζον δ' ἐκ τούτου, οἶνον, τὸν ῥοδτην (αὐτόθι Ε, λδ' καὶ «Γεωπονικά» 10, 38, 4).

Τὰ περιβλήματα τῶν ῥωδίων, ἥτοι τὰ ῥοιδόφυλλουδα χρησιμεύουσιν εἰς τὴν φαρμακοποιίαν ὡς στυπτικά, εἰς δὲ τὴν βαφικὴν ἐνίοτε πρὸς παρασκευὴν κινρίνου καὶ μελανοῦ χρώματος. Ὁ φλοιὸς τῆς ῥίζης τῆς ῥοιδῆς ἔχει ιδιότητας ἀνθελμινθικὰς.

Τέλος τὸ ξύλον τοῦ θάμνου τούτου ὄν σκληρὸν, βαρὺ καὶ ὁμογενές, ἀλλὰ σπανιώτατα ἀπικνωμένον ὀγκῶδες, χρησιμεύει μᾶλλον εἰς τὴν τορευτικὴν, κατασκευάζονται δ' ἐξ αὐτοῦ οἱ ἄριστοι τῶν αὐλῶν.

Π. Γ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

Ἡ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΤΟΥ ΧΥΜΟΥ ΤΟΥ ΕΔΑΦΟΥΣ

ὑπὸ τὸ γενικὸν ὄνομα χυμός, καλοῦμεν τὰς ἐν τῷ ἀροσίμῳ ἐδάφει περιεχομένας ὀργανικὰς οὐσίας.

Ἡ ἐν τῷ ἐδάφει παρουσία τῶν οὐσιῶν τούτων θεωρεῖται γενικῶς ὡς ἀπαραίτητος πρὸς εὐδοκίμησιν τῶν καλλιεργουμένων φυτῶν. Οὕτω, ἡ κοπρία, τὸ φυτόχωμα, τὰ διαφόρου καταγωγῆς ὀργανικὰ λιπάσματα ἐξασκοῦσιν ἐπιρροὴν γνωστὴν ἀνεκάνει ἐπὶ τῆς ἀφθονίας τῆς συγκομιδῆς καὶ συνιστᾶται δικαίως νὰ μὴ ἀφήσωμεν νὰ χάνωνται αἱ τοιαῦται οὐσίαι.

Ἀλλ' ἡ ἐπὶ τῆς διατροφῆς τῶν φυτῶν ἐνέργεια τῶν ὀργανικῶν οὐσιῶν, τὰς ὁποῖας τὰ λιπάσματα ταῦτα περιέχουσιν, εἶνε ἄρα γε ἄμεσος, ἢ πρέπει, ὅπως αἱ ὀργανικαὶ οὐσίαι ἀπορροφηθῶσιν ὑπὸ τῶν φυτῶν, νὰ ἀπολέσωσι τὸν κύριον αὐτῶν χαρακτῆρα, καὶ νὰ μὴ μεταποιηθῶσιν εἰς ἀνοργάνους; Ἐν ἄλλαις λέξεσι, τὸ φυτὸν ὅπως ἀναπτυχθῇ ἀπορροφᾷ καὶ ὀργανικὰς οὐσίας, ἢ μόνον ἀνοργάνους; Ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου πολλαὶ ὑπάρχουσαι γνῶμαι.

Εἶνε σήμερον ἀποδεδειγμένον ὅτι τὰ φυτὰ δύνανται νὰ ζήσωσι καὶ ν' ἀναπτυχθῶσιν ἐν ἐδάφει ἀπολύτως ἑστερημένῳ ὀρ-

γενικῶν οὐσιῶν, ἀρκεῖ νὰ παρέχωνται αὐτοῖς αἱ ἀναγκαῖαι εἰς τὴν ἀνάπτυξιν των ἀνόργανοι οὐσίαι. Τὸ πείραμα ἐπανελήφθη πολλάκις μετ' ἐπιτυχίας ἐπὶ πλείστων καλλιεργουμένων ποωδῶν φυτῶν.

Ἄλλ' ἐπειδὴ φυτὸν τι δύναται ν' ἀναπτυχθῆ χωρὶς ν' ἀπορροφήσῃ ὀργανικὰς οὐσίας, δυνάμεθα ἄρα γε νὰ συμπεράνωμεν ὅτι δὲν ἀπορροφᾷ τοιαύτας ὅταν αἱ ῥίζαι του εὐρίσκωσιν αὐτὰς προχείρους καὶ ἐν καταστάσει καταλλήλῃ πρὸς διατροφήν ;

Τὸ συμπέρασμα τοῦτο, κατόπιν τοῦ Λίβιγ, γενόμενον παραδεκτὸν ὑπὸ τινων γεωπόνων φαίνεται λίαν ἀποκλειστικόν, καθότι δὲν στηρίζεται ἐπὶ ἀμέσων ἀρνητικῶν πειραμάτων, καθόσον τοῦλάχιστον ἡμεῖς γινώσκομεν. Ἐξ ἐναντίας, πειράματά τινα, τὰ ὅποια μακρὸν θὰ ἦτο νὰ ἀναπτύξωμεν ἐνταῦθα, τείνουσι νὰ ὑποδείξωσιν ὅτι αἱ ὀργανικαὶ οὐσίαι δύνανται νὰ χρησιμοποιηθῶσιν ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τῶν φυτῶν.

Φαίνεται λοιπὸν ὅτι ἡδύνατό τις νὰ παραδεχθῆ τὸ ὡς ἐξῆς διατυπωθὲν ὑπὸ τοῦ κ. Δεεραίν συμπέρασμα: «Τὰ φυτὰ ἀπορροφῶσιν ὅλας τὰς δυναμένας νὰ διαλυθῶσιν οὐσίας, εἴτε ὠφέλιμοι, εἴτε βλαβερὰ εἶνε αὐταί· ἐπειδὴ δὲ βλέπομεν ἀπ' ἐνὸς μὲν ὅτι αἱ ὀργανικαὶ οὐσίαι τοῦ ἐδάφους εἶνε διαλύσιμοι, ἀπ' ἑτέρου δὲ ὅτι φυτὰ τινα ὠρελοῦνται ἐκ τῆς παρουσίας αὐτῶν καὶ φθίνουσιν ὅταν αὐταὶ ἐλλείπωσιν, οὐδεὶς σπουδαῖος λόγος ὑπάρχει νὰ τοῖς ἀρνηθῶμεν τὴν τροφήν ταύτην (τὰς ὀργανικὰς οὐσίας.)»

Ἄλλως καὶ κατ' αὐτὴν τὴν γνώμην ἐκαίνων οἵτινες φρονούσιν ὅτι τὰ φυτὰ δὲν ἀπορροφῶσιν ἀμέσως τὰς ὀργανικὰς οὐσίας, ἢ παρουσία τοῦ χυμοῦ ἐν τῷ ἐδάφει εἶνε ὠφέλιμος καὶ μάλιστα ἀναγκαῖα διὰ τὴν βλάστησιν.

Ὁ χυμὸς τοῦ ἐδάφους σχηματίζεται, κατὰ τὸ πλεῖστον τοῦλάχιστον, ἐκ φυτικῶν λειψάνων μᾶλλον ἢ ἥττον ἠλλοιωμένων, προερχομένων δὲ ἐκ τῶν διαφόρων μερῶν τῶν φυτῶν καὶ ἰδίως ἐκ τῶν ῥιζῶν καὶ τῶν φύλλων. Ἡ χημικὴ σύνθεσις τῶν λειψάνων τούτων εἶνε λίαν πολύπλοκος· εὐρίσκονται ἐν

αὐτοῖς μίγματα ποικιλώτατα, τῶν ὁποίων θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ δοθῆ εἰς μόνος τύπος· ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ μίγματα ταῦτα σχηματίζονται ἐκ συνδυασμῶν τοῦ ἀζώτου μετ' ἀνθρακούχων οὐσιῶν.

Οὕτω, οἱ χημικοὶ συμφωνοῦσι παραδεχόμενοι ὅτι ὁ προσδιορισμὸς τοῦ ἀζώτου ἐν τῷ ἐδάφει ἐπιτρέπει νὰ ὀρισθῆ ἢ ποσότης τοῦ χυμοῦ ἐν τοῦτο περιέχει. Ὁ προσδιορισμὸς οὗτος δὲν εἶνε εἰμὴ κατὰ προσέγγισιν σχέσις, ἀλλ' ἥτις φαίνεται ἀρκούσα καὶ τὴν ὁποίαν παρεδέχθη ἢ τῶν γεωπονικῶν σταθμῶν συμβουλευτικὴ ἐπιτροπὴ ἐν ταῖς ὁδηγίαις αὐτῆς περὶ ἀναλύσεως τῶν γαιῶν.

Ἐν τῷ ἐδάφει, αἱ ὀργανικαὶ οὐσίαι ἔχουσι διπλὴν ἐνέργειαν· ἐνέργειαν φυσικὴν καὶ ἐνέργειαν χημικὴν.

ὑπὸ φυσικὴν ἐποψιν, ἡ ἐνέργεια αὐτῶν φαίνεται ἀνάλογος πρὸς τὴν τῆς ἀργίλου. Ὁ χυμὸς διατηρεῖ τὰ ὠφέλιμα εἰς τὰ φυτὰ στοιχεῖα, καὶ ἐμποδίζει νὰ παρασυρθῶσι ταῦτα ὑπὸ τῶν βροχῶν ἐν τῷ ὑπεδάφει· ἐνεργεῖ τοιοῦτοτρόπως ὡς συνεκτικὴ δύναμις διατηροῦσα τὴν ἀναγκαῖαν ἰσορροπίαν εἰς τὴν τακτικὴν διατροφήν τῶν φυτῶν.

ὑπὸ χημικὴν ἐποψιν, ὁ χυμὸς ὑπόκειται εἰς καῦσιν μᾶλλον ἢ ἥττον ζωηράν, τῆς ὁποίας τὰ κύρια ἀποτελέσματα συνίστανται εἰς τὴν μεταποίησιν τῆς ἀζωτούχου ὀργανικῆς οὐσίας εἰς ἀμμωνίαν καὶ ἔπειτα εἰς νιτρικὸν ὄξύ. Τοῦτο καλεῖται νιτροποίησις, ἥτις τελεῖται, ὡς ἐγνώσθη ἐκ τῶν ἐρευνῶν τῶν κκ. Schläsing καὶ Muntz, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν ἀεροβίων μικροοργανισμῶν, οἵτινες εἰσὶν αἱ ὠφέλιμοι ζῦμαι τοῦ χώματος. Ἡ ἐπίδρασις αὕτη ἐπέρχεται βαθμηδόν, καὶ εἶνε τοσαύτη μᾶλλον δραστηρία ὅση ἢ κυκλοφορία τοῦ ἀέρος ἐν τῷ ἐδάφει εἶνε ἐντατικωτέρα. Τὰ οὕτω παραγόμενα νιτρικὰ ἅλατα ἀπορροφῶνται ὑπὸ τῶν φυτῶν ἢ παρασύρονται ὑπὸ τῶν βροχῶν ἐν τῷ ὑπεδάφει.

Εἰς τὰ μὴ ἀεριζόμενα ἐδάφη, οἱ ἀερόβιοι μικροοργανισμοὶ τῆς νιτροποιήσεως δὲν ἐξασκοῦσι τὴν ὀξειδωτικὴν αὐτῶν ἐπίδρασιν· παράγεται τότε ἀτελής καῦσις τῶν ὀργανικῶν οὐσιῶν,

ἐκ τῆς ὁποίας προκύπτει τὸ καλούμενον οὐμικὸν ὄξύ (acide humique), ὁπερ μετὰ τῆς ἀμμωνίας ἀποτελεῖ τὴν οὐμικὴν ἀμμωνίαν, οὐσίαν ὑπομελαίνης χροιάς, ἣτις προσδίδει εἰς τὸ ἔδαφος χρῶμα μελανόν.

Ἡ χημικὴ αὕτη οὐσία εἶνε ἀδιάλυτος, καὶ δὲν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὴν βλάστησιν εἰμὴ ἀφοῦ ὑποστῇ μεταμόρφωσιν, τῆς ὁποίας αἱ συνθήκαι δὲν εἶνε εἰσέτι καλῶς γνωσταί. Τοῦτο ἐξηγεῖ διατί, εἰς τὰς μὴ ἀνακινήθεις ὑπὸ τοῦ ἀρότρου γαίας, τὰς τῶν λειμώνων παραδείγματος χάριν, ἐνθα ἡ νιτροποίησης ἐκτελεῖται βραδέως, ἢ ἀπόδοσις τείνει νὰ ἐλαττωθῆται, ἂν καὶ ἡ γῆ ἦνε πεπλουτισμένη ἐξ ἀζωτούχων, ἀλλ' ἀδιάλυτων οὐσιῶν. Ἡ παρουσία ὑπερβαλλούσης ποσότητος χυμοῦ ἀποβαίνει τότε ἐλάττωμα διὰ τὴν καλλιέργειαν.

Ἐζητήθη νὰ ἐκτιμηθῇ ἡ ἀναλογία τῶν ὀργανικῶν οὐσιῶν, αἵτινες δεόν νὰ ὑπάρχωσιν ἐν τῇ ἀρραίμῳ γῆ. Καθοριζομένης τῆς ἀναλογίας ταύτης διὰ τῆς ἐκτιμήσεως τοῦ ἀζώτου, προκύπτει κατὰ τὰς παρατηρήσεις τῶν Παύλου Γασπαρὲν καὶ Ζουλί καὶ Ρίσερ, ὅτι γῆ τις εἶνε μεσαίας πλουσιότητος ὅταν περιέχῃ 1 ἐπὶ τοῖς 1,000 ἀζωτον· ἄνω τῆς ἀναλογίας ταύτης, καθίσταται πλουσία· κάτω, εἶνε μᾶλλον ἢ ἦττον πτωχή, ἐν ἣ περιπτώσει δεόν νὰ καταφεύγωμεν εἰς τὰ ἀζωτοῦχα λιπάσματα.

Ἡ γνῶσις αὕτη θὰ ἦτο ἀτελής ἐὰν δὲν προστίθετο ἡ τῆς νιτροποιητικῆς δυνάμεως τοῦ ἔδαφους· ἡ δύναμις αὕτη γίνεται καταφανὴς διὰ τῆς παρουσίας τοῦ ἀνθρακικοῦ ἄσβεστίου. Τοῦτου ἕνεκα εἰς τὰς μὴ ἀσβεστούχους γαίας, ἔστω καὶ πλουσίας ἐν ἀζώτῳ, πρέπει νὰ προστίθεται ἄσβεστος, ἵνα ἐπιτελῆται ἡ μεταποίησις τῶν ὀργανικῶν οὐσιῶν καὶ οὕτω νὰ ἀφομοιοῦνται τὸ ἀζωτον αὐτῶν ὑπὸ τῆς βλαστήσεως.

(Ἐκ τοῦ Journal de l'Agriculture).

Η ΑΛΩΠΗΞ

Ὅλοι γνωρίζομεν τὴν ἀλώπηκα, τὸ πυρρότριχον τοῦτο σαρκοβόρον, ὁπερ εἶνε ὀλίγον μεγαλείτερον εὐτραφοῦς γάτου καὶ τὸ ὁποῖον προξενεῖ μεγάλας ζημίας εἰς τοὺς ὀρνιθῶνας, εἰς τὰ θηράματα καὶ εἰς αὐτὰς τὰς ἀμπέλους.

Ὅπως περιγράφωμεν τὴν φύσιν τοῦ ζώου τούτου εἶνε προτιμότερον νὰ μεταφέρωμεν ἐνταῦθα τὴν εἰκόνα ἣν ὁ διάσημος Κυφῶν ἐχάρραξε περὶ τῶν ἡθῶν αὐτοῦ.

« Ἡ ἀλώπηξ, λέγει οὗτος, εἶνε περιώνυμος διὰ τὴν πανουργίαν της καὶ φαίνεται ἐν μέρει ἄξια τῆς φήμης ταύτης. Ὅ,τι ὁ λύκος πράττει μόνον διὰ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, αὕτη τὸ ἐπιτυγχάνει διὰ τῆς ἐπιδεξιότητος. Χωρὶς νὰ ἀντεπεξέρχεται κατὰ τῶν κυνῶν ἢ τῶν ἀνθρώπων, χωρὶς νὰ προσβάλλῃ τὰ ποιμνία, χωρὶς νὰ σύρῃ πτώματα ἐπιτυγχάνει ἀσφαλῶς τὰ πρὸς τὸ ζῆν.

Ἐπινοητικὴ, εἰς τὸ ἔπακρον ἐπιδεξία ὄσον καὶ προσεκτικὴ, εὐφυῆς καὶ συνετὴ μέχρις ὑπομονῆς, ποικίλλει τὴν διαγωγὴν αὐτῆς ἀναλόγως τῶν περιστάσεων· κέκτηται μέσων προφυλάξεως ἅτινα γινώσκει νὰ μεταχειρίζηται ἐγκαίρως· προσέχει πολὺ εἰς τὴν σωτηρίαν της.

Ἄν καὶ ἐπίσης ἀκάρματος καὶ μάλιστα ἐλαφρονέρα τοῦ λύκου, δὲν ἐμπιστεύεται ἐντελῶς εἰς τὴν ταχύτητα τῶν ποδῶν της. Γινώσκει νὰ ἐξασφαλίζηται εὐρίσκουσα ἄσυλον ἐνθα ἀπούρεται κκετὰ τοὺς ἐπείγοντας κινδύνους, ἐνθα ἐγκαθίσταται, ἐνθα ἀνατρέφει τὰ μικρὰ της· δὲν εἶνε ἀνέστιον ζῶον.

Ἡ ἀλώπηξ ἐνδιαιτᾶται εἰς τὰ ἄκρα τῶν δασῶν, πλησίον τῶν ἐξοχικῶν οἰκιῶν· ἀκούει ἐκεῖθεν τὸ ἦσμα τῶν ἀλεκτόρων καὶ τὴν κραυγὴν τῶν ὀρνίθων καὶ οὕτως εἰπεῖν γεύεται ταῦτα μακρόθεν. Δύναται νὰ ἐκτιμήσῃ τὸν καιρὸν, κρύπτει τὸ σκεδῖον καὶ τὴν πορείαν της, ὀλισθαίνει, σύρεται, φθάνει καὶ σπανίως κάμνει ἀνωφελεῖς ἀποπειράς.

Ἐὰν δύναται νὰ ὑπερηδῆται ἢ νὰ διέλθῃ κάτωθεν φραγμῶν δὲν χάνει μήτε στιγμὴν· καταστρέφει τὸ πτηνοτροφεῖον

καὶ φονεύει πάντα τὰ ἐν αὐτῷ πτηνὰ, μεθ' ὃ ἀποσύρεται ταχέως συναποφέρουσα τὴν λείαν τῆς, τὴν ὁποῖαν κρύπτει ὑπὸ τοὺς θάμνους ἢ φέρει εἰς τὴν κατοικίαν τῆς. Ἐπιστρέφει μετὰ τινὰς στιγμὰς νὰ ζητήσῃ ἄλλην, ἣν ἀποκομίζει καὶ κρύπτει ὁμοίως, εἴτα τρίτην, τετάρτην καὶ οὕτω καθεξῆς μέχρις οὗ ἡ ἡμέρα ἢ ἡ κίνησις ἐν τῇ ἀγροικίᾳ τὴν εἰδοποιήσῃ ὅτι δεῖον νὰ ἀναχωρήσῃ καὶ νὰ μὴ ἐπιστρέψῃ πλέον.

Τὰ αὐτὰ στρατηγήματα μεταχειρίζεται ὅταν ἐπιτίθεται κατὰ τῶν δι' ἰξοβεργῶν ἢ διὰ δικτύων συλλαμβανόμενων πτηνῶν· προλαμβάνουσα τὸν θηρευτὴν, μεταβαίνει λίαν πρῶι, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐντὸς τῆς ἡμέρας, καὶ ἀποκομίζει διαδοχικῶς τὰ εἰς τὰς παγίδας ταύτας συλλαμβανόμενα πτηνὰ, τὰ ἀποθέτει ὅλα εἰς διάφορα μέρη, πρὸ πάντων εἰς τὰ ἄκρα τῶν ὁδῶν, ὑπὸ τοὺς θάμνους, τὰ ἀφίνει δ' ἐκεῖ ἐνίοτε ἐπὶ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας καὶ ἠξεύρει κάλλιστα νὰ τὰ ἐπανεύρῃ ἐν ἀνάγκῃ.

Κυνηγεῖ τοὺς νέους λαγιδεῖς, συλλαμβάνει ἐνίοτε τοὺς λαγωοὺς εἰς τὸ κατάλυμά των, δὲν τὴν διαφεύγουσι δὲ ποτὲ ὅταν ἦνε πληγωμένοι· ἐκθάπτει τοὺς κονίκλους εἰς τὰ κονικλοτροφεῖα· ἀνακαλύπτει τὰς φωλεὰς τῶν περδίκων καὶ τῶν ὀρτύκων, συλλαμβάνει τὴν μητέρα ἐπὶ τῶν ὠδῶν αὐτῆς καὶ καταστρέφει ἄπειρον ἀριθμὸν θηραμάτων.

Ἡ ἀλώπηξ εἶνε ἀθηφάγος ὄσον καὶ σαρκοφάγος, τρώγει τὰ πάντα μετ' ἴσης ἀπληστίας· ὠὰ, γάλα, τυρὸν, καρπούς καὶ πρὸ πάντων σταφυλάς. Ὅταν δὲν εὕρισκῃ ὄρνιθας, κονίκλους καὶ πέρδικας, ἐπιπίπτει κατὰ τῶν ποντικῶν, τῶν ἀρουραίων, τῶν ὄφρων, τῶν σαυρῶν, τῶν βατράχων, κτλ. καὶ καταστρέφει ἄπειρον ἀριθμὸν τοιούτων. Τοῦτο εἶνε τὸ μόνον καλὸν ὅπερ προξενεῖ. Συλλαμβάνει ὡσαύτως τοὺς ἀκανθοχοίρους, τοὺς κυλῖει διὰ τῶν ποδῶν τῆς καὶ τοὺς ἀναγκάζει νὰ διανοιχθῶσι, τέλος τρώγει ἰχθύς, καρκίνους, μηλολόγθα, ἀκρίδας, κτλ.

Γεννᾷ ἅπαξ μόνον κατ' ἔτος. Γεννῶνται δὲ συνήθως τέσσαρες ἢ πέντε ἀλωπεκιδεῖς, σπανίως ἕξ καὶ οὐδέποτε ὀλιγώτεροι τῶν τριῶν. Ὅταν ἡ θήλεια ἦνε ἔγκυος κρύπτεται σπανίως

ἐξέρχεται τῆς φωλεᾶς, ἐν τῇ ὁποίᾳ προπαρασκευάζει κλίνην διὰ τὰ μικρά τῆς. Ὅργα κατὰ τὸν χειμῶνα, καὶ εὕρισκονται ἤδη μικροὶ ἀλωπεκιδεῖς κατ' Ἀπρίλιον. Ὅταν ἐννοήσῃ ὅτι ἀνεκαλύφθη τὸ καταφύγιόν τῆς καὶ ὅτι κατὰ τὴν ἀπουσίαν τῆς τὰ μικρά τῆς ἠνωχλήθησαν, τὰ μεταφέρει ὅλα, τὰ μὲν μετὰ τὰ δὲ, καὶ φεύγει διὰ νὰ εὕρῃ ἄλλο καταφύγιον. Γεννῶνται τὰ μικρά τῆς μὲ ὀφθαλμοὺς κλειστοὺς, ὡς οἱ κύνες δὲ αὐξάνουσιν ἐπὶ δεκαοκτῶ μῆνας ἢ δύο ἔτη καὶ ζῶσιν ὡς αὐτοὶ δεκατρία ἢ δέκα τέσσαρα ἔτη.

Ἡ ἀλώπηξ κνουζᾷ, ὑλακτεῖ καὶ ἐκφέρει λυπηρὰν κραυγὴν ὁμοίαν πρὸς τὴν κραυγὴν τοῦ παγωνίου· ἔχει τόνους διαφόρους, κατὰ τὰ διάφορα αἰσθήματα ὑφ' ὧν κατέχεται· ἔχει τὴν φωνὴν τῆς θήρας, τὴν φωνὴν τῆς ἡδονῆς, τὸν ἦχον τοῦ ψιθύρου, τὸν θρηνητικὸν ἦχον τῆς λύπης, τὴν κραυγὴν τῆς θλίψεως, ἣν ἐκβάλλει μόνον καθ' ἣν στιγμὴν βολὴ πυροβόλου συντριψῆ τὰ ὀστά τῆς· οὐδέποτε κραυγάζει δι' ἄλλην τινὰ πληγὴν, ἀφίεται δὲ νὰ φονευθῇ διὰ ῥάβδου, ὡς ὁ λύκος, χωρὶς νὰ ἐκφέρῃ παράπονον, πάντοτε ὁμῶς ὑπερασπιζομένη μετὰ γενναιότητος. Δάκνει ἐπικινδύνως καὶ ἐπιμόνως, δι' ὃ ἀναγκάζεται τις νὰ μεταχειρισθῇ σιδηροῦν ὄργανον ἢ ῥάβδον ὅπως λυτρωθῇ ἐκ τῶν δηγμάτων αὐτῆς.

Ὁ κνουζηθμὸς αὐτῆς εἶνε εἶδος ὑλακῆς, ἣτις γίνεται δι' ἠγῶν ὁμοίων καὶ ἐπανειλημμένων. Κατὰ τὸ τέλος συνήθως τοῦ κνουζηθμοῦ ἀναπέμπει φωνὴν ἰσχυροτέραν, ὑψηλοτέραν, ὁμοίαν πρὸς τὴν κραυγὴν τοῦ παγωνίου. Κατὰ τὸν χειμῶνα πρὸ πάντων, ὅταν ἦνε χιὼν καὶ πάγος δὲν παύει νὰ φωνάζῃ, εἶνε δὲ ἐξ ἐναντίας σχεδὸν ἄφωνος κατὰ τὸ θέρος ὅτε πίπτει καὶ ἀνανεοῦται τὸ τρίχωμα αὐτῆς.

Ἐκ τοῦ χειμερινοῦ δέρματός τῆς κατασκευάζονται ἀρίστα γουναρικά, ἐντούτοις δὲν ἐπιζητεῖται τὸ δέρμα τῶν μικρῶν ἀλωπεκιδῶν ἢ τῶν κατὰ τὸ θέρος συλλαμβανόμενων ἀλωπέκων. Τὸ κρέας τῆς ἀλώπεκος δὲν εἶνε τόσο κακὸν ὅσον τὸ τοῦ λύκου. Οἱ κύνες, ἐνίοτε δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι τὸ τρώγουσι κατὰ τὸ

φθινόπωρον, πρὸ πάντων ἂν τὸ ζῶον ἐτρέφη καὶ ἐπαχύνθη διὰ σταφυλῶν.

Κοιμάται βαθέως καὶ πλησιάζεται εὐκόλως χωρὶς νὰ ἀφυπνισθῇ. Ὄταν κοιμάται, συσπειροῦται ὡς οἱ κύνες· ὅταν ὁμως ἀναπαύεται μόνον, ἐκτείνει τοὺς ὀπισθίους πόδας καὶ μένει κεκλιμένη ἐπὶ τῆς κοιλίας. Ἐν αὐτῇ τῇ θέσει παραμονεύει τὰ πτηνὰ κατὰ μῆκος τῶν φρακτῶν· τοιαύτην δὲ ἀντιπάθειαν ἔχουσι ταῦτα πρὸς αὐτὴν, ὥστε ἅμα τὴν ἰδῶσιν ἐκφέρουσι μικρὰν εἰδοποιητήριον κραυγὴν. Οἱ κολιοὶ καὶ πρὸ πάντων οἱ κόσσυφοι τὴν συνοδεύουσιν ἐκ τοῦ ὕψους τῶν δένδρων ἐπαναλαμβάνοντες πολλάκις τὴν μικρὰν εἰδοποιητήριον κραυγὴν καὶ ἐνίοτε τὴν ἀκολουθοῦσι φεύγουσαν ἐπὶ πολὺν.

Ἡ ἀλώπηξ φονεύεται ἢ συλλαμβάνεται διὰ τῆς ἐνέδρας, διὰ τῶν πρὸς τοῦτο ἐξησκημένων κυνῶν, διὰ δοκάνων καὶ παντοίων ἄλλων παγίδων, τὸ ἀριστον ὁμως μέσον πρὸς καταστροφὴν αὐτῆς εἶνε τὰ δηλητηριασμένα δελέατα, ὡς τοιαῦτα δὲ προτιμῶνται τὰ ὠκ, τὰ σώματα ἀσπαλάκων (ὧν σχίζεται ἡ κεφαλή καὶ εἰσάγεται τὸ δηλητήριον εἰς τὸν μυελόν), ἢ μηρὸς γαλῆς. Οἱ κύνες δὲν θίγουσι τὰ δελέατα ταῦτα.

(Ἐκ τοῦ Eleueur).

ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΙΣ ΤΗΣ ΦΥΛΛΟΞΗΡΑΣ ΔΙΑ ΔΗΛΗΤΗΡΙΩΔΩΝ ΦΥΤΩΝ

Εὐθύς μετὰ τὴν πρώτην ἐμφάνισιν τῆς φυλλοξήρας, ὅταν ἐγένετο γνωστὸν ὅτι τὸ ἀπαίσιον ἔντομον διέμενεν ἰδίως εἰς τὰς λεπτὰς ρίζας τοῦ κλήματος, ἐπιστήμονές τινες συνεβούλευσαν τὴν ἐντὸς τῶν ἀμπελῶνων καλλιέργειαν φυτῶν δηλητηριωδῶν, ὧν οἱ χυμοὶ, παρασυρόμενοι ὑπὸ τῶν ὑδάτων τῶν βροχιῶν, θὰ ἐδηλητηρίαζον τὸν ἐχθρὸν τοῦτον τῆς ἀμπέλου.

Ἄλλ' εἰς τὴν συμβουλήν ταύτην οὐδεὶς ἐπρόσεξε, μετ' ὅλιγον δὲ αὕτη σχεδὸν ἐλησημονήθη· ἐντούτοις ὁ Μωμενέ, γνω-

στότατος χημικὸς, ὑπέμνησεν αὐτὴν πολλάκις εἰς τοὺς ἀμπελουργοὺς, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ τοῖς ὑποδείξῃ εἰς ποῖον φυτὸν ὄφειλον νὰ καταφύγῃσι.

Ἐὰν λοιπὸν πιστεύσωμεν τὸν κ. Δουβρέιλ, πρόξενον τῆς Ἀγγλίας ἐν Κύπρῳ, τὸ σωτήριον τοῦτο φυτὸν εἶνε τὴν σήμερον γνωστὸν, ἢ δὲ ἀνακάλυψις αὐτοῦ ὀφείλεται ἀπλῶς εἰς τὴν τύχην. Εἶνε δὲ τοῦτο ὁ βυρσοδειφικὸς ῥοῦς (τὸ ῥούδι-Rhus coriaria), ὅστις πολλαπλασιασθεὶς ἀφ' ἑαυτοῦ εἰς τοὺς καταστραφέντας καὶ ἐγκαταλειφθέντας ὑπὸ τῶν ἰδιοκτητῶν ἀμπελῶνας, τοὺς ἀνέστησε, τρόπον τινὰ, εἰς τοιοῦτον δὲ βαθμὸν ὥστε ἐγένοντο ἀνθηρότεροι παρ' ὅσον εἰ γειτονικοὶ ἀμπελῶνες, οἱ ὑποβληθέντες εἰς τὰς μᾶλλον συνιστωμένας ἀντιφυλλοξήρικας θεραπείας (*).

α Ἡ ἐφημερίς τῆς Γεωργίας τῆς βορείου Πορτογαλίας φαίνεται φέρουσα ἀπόδειξιν πρὸς ὑποστήριξιν τῆς δραστικότητος τοῦ ῥοῦς. Αὕτη ἀναφέρει ἀμπελῶνα ὅστις προσβληθεὶς σπουδαίως ὑπὸ τῆς φυλλοξήρας καὶ ἐγκαταλειφθεὶς ἀκαλλιέργητος ἐπανέκτησε τὴν προτέραν του θαλερότητα, ἀφοῦ κατεκλύσθη ὑπὸ τοῦ αὐτοφυέντος ῥοῦς, ὅστις εἶνε ἰθαγενὴς ἐν τῷ τόπῳ(**).

Τὰ γεγονότα ταῦτα, ἅτινα θὰ εὐρωσι πιθανῶς πολλοὺς δυσπίστους, ἤξιζε νὰ μελετηθῶσιν· ἂν δὲ καλῶς ἐκτελούμενα πειράματα ἐπεβεβαίουν αὐτὰ, εὐνόητον ἀποβαίνει πόσον ὁ ἀγὼν κατὰ τῆς φυλλοξήρας θὰ ἀπλοποιεῖτο. Θὰ ἀπηλλασσόμεθα τῶν ἀμερικανικῶν ἀμπέλων, τοῦ διθειούχου ἄνθρακος καὶ πλείστων ἄλλων πολυπλόκων καὶ δαπανηρῶν μέσων, εἰς ἃ ἐδέησε νὰ καταφεύγωμεν μέχρι τοῦδε. Τὸ πλεονέκτημα θὰ ἦτο τεράστιον.

(*) Ταῦτα δὲν παρατήρησε βεβαίως ὁ εἰρημένος πρόξενος ἐν Κύπρῳ, διότι ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ δὲν ἐνέσκηφεν εἰσέτι ἡ φυλλοξήρα. Σ. Σ. Ε. Γ.

(**) Ὑπάρχουσι πάμπολλα παραδείγματα ἀμπελῶνων καταστραφέντων ὑπὸ τῆς φυλλοξήρας καὶ μετὰ τινα χρόνον ἀναλαβόντων ἀφ' ἑαυτῶν. Τὸ φαινόμενον τοῦτο ἐξηγεῖται ὡς ἑξῆς: Ἴὰ ἔντομα μὴ εὐρίσκοντα πλέον τροφήν ἐν τῇ ἐξαντληθέντι ἀμπελῶνι θνήσκουσιν ἢ μεταδίδουσιν εἰς τοὺς παρακειμένους. Ἀπαλλασσόμεναι οὕτω αἱ ἀμπελαὶ τοῦ ἐχθροῦ των, ταχέως ἀναλαμβάνουσιν ἂν τὸ ἔδαφος ἦνε γόνιμον. Σ. Σ. Ε. Γ.

Ἐπειδὴ πρόκειται λόγος περὶ τοῦ ῥόδου, ὃς ὑπομνήσωμεν ἐν παρόδῳ ὅτι ὁ θάμνος οὗτος, ἀνεξαρτήτως τῆς ἀντιφυλλοξηρικῆς ἀρετῆς αὐτοῦ, ἐὰν τφόντι κέκτηται αὐτὴν, δὲν εἶνε αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ἀνευ ἀξίας. Τὰ φύλλα του, ἅτινα αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδιά δύνανται εὐκόλως νὰ συλλέξωσιν, εἶνε ἐκ τῶν καλλιτέρων γνωστῶν δεψικῶν οὐσιῶν, πρὸ πάντων διὰ τὰ μαροκηνὰ δέρματα, καλλιεργεῖται δὲ πολὺ ἐν Σικελίᾳ καὶ μεσημβρινῇ Ἰταλίᾳ, ὅθεν μεγάλα ποσὰ φύλλων ἀποστέλλονται εἰς τὰς διαφόρους χώρας τῆς Εὐρώπης.

Τὰ φύλλα τοῦ φυτοῦ τούτου, ὡς τὰ τῶν συγγενῶν αὐτοῦ, εἶνε δηλητηριώδη, ὅθεν δὲν πρέπει νὰ τὰ δίδωμεν εἰς τὰ κτήνη. Ὡς δ' ἐκ τῆς ιδιότητός των ταύτης ὑπετέθη ὅτι θὰ ἐδηλητηρίαζον τὴν φυλλοξήραν ἐὰν ἐθάπτοντο εἰς τοὺς προσβεβλημένους ἀμπελώνας. Ἐν τούτοις ὁ βυρσοδεψικὸς ῥόδος δὲν εἶνε τὸ δηλητηριωδέστερον εἶδος τοῦ γένους, ὑπὸ τὴν ἔποψιν δὲ ταύτην ὑπολείπεται τοῦ ἀμερικανικοῦ ῥόδου (*Rhus toxicodendron*) τοῦ ὁποίου τὰ φύλλα, χαιριζόμενα ἀπροσέκτως, παράγουσιν ἐρυθρότητα καὶ φλυκταίνας εἰς τὸ δῆρμα, ἐνίοτε δὲ καὶ γίνονται πρόξενοι ἄλλων σπουδαιοτέρων δυστυχημάτων.

Ἡ φύσις, ἣτις ἔπλασε τόσα θρεπτικὰ φυτὰ διὰ τὸν ἄνθρωπον καὶ τὰ ζῷα, ἔπλασεν ὡσαύτως καὶ δηλητηριώδη· ἐκτὸς δ' ἐὰν ὑποθέσωμεν ὅτι ἐνήργησε τυχαίως καὶ ἀνευ ὠρισμένου σκοποῦ, ἐπιτρέπεται καὶ πιστεύσωμεν ὅτι εἰς τὰ φυτὰ ταῦτα ἐπεφύλαξεν ἡμῖν τὸ μέσον πρὸς καταπολέμησιν ἐχθρῶν τοὺς ὁποίους δὲν δυνάμεθα νὰ προσβάλλωμεν εἰμὴ διὰ τοῦ δηλητηρίου.

Ἐὰν ἀποδειχθῇ ὅτι ὁ ῥόδος συγκαταλέγεται μεταξὺ τῶν φυτῶν τούτων, καλῶς. Ἄλλως ὑπάρχουσιν ἕτερα φυτὰ τὰ ὁποῖα ἠδύναντο νὰ πληρώσωσι τὸν περὶ οὗ πρόκειται σκοπὸν καὶ ἅτινα καλὸν θὰ ἦτο ἐὰν ἐδοκιμάζοντο. Τοιαῦτα δὲ εἶνε ληθαργώδη τινὰ ὀσπριοειδῆ, ὡς ὁ κύτισος (*Cytisus Laburnum*) καὶ ἰδίως ἡ δυσώδης ἀνάγυρις (*Anagyris foetida*), θαμνιὸν κοινὸν ἐν Ἀλγερίᾳ, ἐνθα οἱ σπόροι αὐτοῦ, σχεδὸν ὑπὸ ὄλας τὰς ἐπόψεις ὁμοιοὶ πρὸς τοὺς τοῦ φασιόλου, προξενούσι πολλὰς

δηλητηριάσεις. Τὰ δύο ταῦτα θαμνία, σπειρόμενα ἢ φυτευόμενα μεταξὺ τῶν κληματοστοιχιῶν θὰ παρεῖχον κατ' ἔτος βλαστοὺς, οἵτινες κοπτόμενοι εἰς ὕψος 50 περίπου ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου καὶ θαπτόμενοι ἐπὶ τόπου ἠδύναντο νὰ χρησιμεύσωσι καὶ ὡς λίπασμα καὶ ὡς φάρμακον ἀντιφυλλοξηρικό.

Ἄλλὰ διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ μέσου τούτου δύναται νὰ προκύψῃ τὸ ἐξῆς ζήτημα: Τὸ δηλητήριο τῶν φυτῶν τούτων δὲν θ' ἀπορροφᾶται καὶ ὑπὸ τῶν ἀμπέλων, καὶ δὲν θὰ μεταδίδῃ καὶ εἰς τὰς σταφυλάς τὰς ὀλεθρίου αὐτοῦ ιδιότητος; Εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο δὲν δύναται τις βεβαίως ν' ἀποκριθῇ ἐκ τῶν προτέρων, ἀλλὰ δύναται νὰ εἰκάζῃ μετὰ πολλῆς πιθανότητος ὅτι ἐὰν ἐγίνετο ἡ ἀπορρόφησις αὕτη θὰ ἦτο ἀσθενεστάτη καὶ ὅτι οἱ δηλητηριώδεις χυμοὶ θ' ἀποσυνετίθεντο ὑπὸ τῆς ἀμπέλου. Ἐν πάσῃ περιπτώσει μόνον ἐκ τῆς πείρας δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν, εἰς τοὺς χημικοὺς δὲ ἀπόκειται νὰ μᾶς φωτίσωσι περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου.

(Ἐκ τοῦ Journal d'Agriculture pratique).

ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΞΑΓΩΝΤΑΙ ΤΑ ΛΙΘΑΡΙΑ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΞΗΡΟΥΣ ΑΓΡΟΥΣ;

(Τῷ κ. Α. Κ. Ἐνταῦθα).

Ἐχετε ἀγροὺς ξηροὺς περιέχοντας ἱκανὰ λιθάρια ἢ χαλίγια· τοὺς ἀγροὺς δὲ τούτους καλλιεργεῖ ἐπιμόρτως εἰς ἐκ Μενιδίου φίλεργος καὶ πεπειραμένος πλὴν ἀγράμματος γεωργός, σπείρων αὐτοὺς κατὰ διετίαν πρῶτον δημητριακά. Ἐπιστήμων τις μεθ' οὗ ἐπισκέφθητε πρὸ τινος τὰ κτήματά σας ταῦτα, παρόντος τοῦ ἐπιμόρτου καλλιεργητοῦ, ὑπέδειξεν ὑμῖν τὴν ἀνάγκην τῆς συλλογῆς καὶ ἀποκομίσσεως τῶν εἰς τοὺς ἀγροὺς σας λιθαρίων, ἀλλ' ὁ καλλιεργητῆς ἀντέτεινε, λέγων ὅτι ἂν ἀφαιρεθῶσι τὰ λιθάρια τὰ χαράφια δὲν θὰ καρπίζουσι πλέον.

Ἐντούτοις ὁ ἐπιστήμων ἐπιμένει, λέγει μάλιστα ὅτι ὁ καλλιεργητὴς ἀποδοκιμάζει τὴν γνώμην του διὰ τὴν ἀποφύγην ἐπιπονον ἐργασίαν. Σεῖς, ὁ ὅποιος γνωρίζετε τὸν καλλιεργητὴν σας ὡς φιλοπονώτατον, ἀποδίδετε τὴν ἀντίθετον πρὸς τὴν τοῦ ἐπιστήμονος γνώμην του εἰς ἀμάθειαν καὶ ἀνεπιστημοσύνην μᾶλλον, ἀφ' οὗ καὶ σεῖς δὲν ἠμπορεῖτε νὰ ἐννοήσητε εἰς τί δύνανται νὰ χρησιμεύσωσι τὰ λιθάρια ἐντὸς σπειρομένου ἀγροῦ· οὐχ ἦττον, διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον, ζητεῖτε καὶ τὴν γνώμην τῆς «Ἑλληνικῆς Γεωργίας».

Λίθοι, λιθάρια καὶ πᾶν ἄλλο σκληρὸν ἀντικείμενον ἐν σπειρομένῳ ἀγρῷ παρακωλύουσιν ὅπωςδὴποτε τὴν ἐλευθέραν λειτουργίαν τῶν πρὸς καλλιέργειαν αὐτοῦ χρησιμοποιουμένων ὀργάνων, ἅτινα καὶ ταχύτερον φθείρονται. Ἡ παρακώλυσις δὲ αὕτη καὶ ἡ φθορὰ εἶνε ἀξίαι προσοχῆς ἰδίως ὅταν ἡ ἀροτρίασις γίνεται διὰ μετ' ἀναστροφῆς ἀρότρων, τῶν παρ' ἡμῖν καλουμένων γερμανικῶν, ἀμερικανικῶν ἢ εὐρωπαϊκῶν· διὰ τοῦτο εἰς τὴν Εὐρώπην, ἐνθα ἡ χρῆσις τοιούτων ἀρότρων εἶνε σχεδὸν ἀποκλειστικὴ, οἱ γεωργοὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καθαρίζουσιν ἐπιμελῶς τοὺς ἀγροὺς των ἀπὸ παντὸς λιθαρίου. Ἄλλ' ὅταν ἡ καλλιέργεια ἐκτελεῖται διὰ τοῦ ἠσιοδείου ἀρότρου ἢ παρακώλυσις καὶ φθορὰ τοῦ ὀργάνου τούτου εἶνε ἀναξίαι προσοχῆς, ἐκτὸς πλέον ἐὰν ἐν τῷ ἀγρῷ εὐρίσκωνται μεγάλοι λίθοι ἢ πάμπολλα λιθάρια, ὅτε βεβαίως ἐπιβάλλεται ἡ ἀφαίρεσις ἢ ἐλάττωσις αὐτῶν.

Ἀφ' ἑτέρου ὁμοίως εἶνε ἀποδεδειγμένον ὅτι εἰς τὰς θερμὰς χώρας ἐξ ἀγρῶν ξηρῶν μὴ ἀρδευομένων καὶ μὴ λιπαινομένων, σπαιρομένων δὲ δημητριακῶν δὲν πρέπει ν' ἀφαιρῶνται τὰ λιθάρια διότι ταῦτα συντελοῦσιν εἰς τὴν διατήρησιν τῆς ἀπαραιτήτου διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν σπαρτῶν ὑγρασίας τοῦ ἔδαφους. Τὸ σύστημα τοῦτο ἐπιβάλλεται ἰδίως εἰς τοὺς ξηροὺς ἀγροὺς τῆς Ἀττικῆς καὶ τῶν νήσων, ἐνθα πολλάκις οἱ πρῶτοι δημητριακοὶ σπείρονται καὶ θερίζονται σχεδὸν ἄβροχοι· δι' ὃ καὶ οἱ καλλιεργηταί, ὀδηγηθέντες ὑπὸ τῆς πανσόφου πείρας, δὲν ἀφαιροῦσιν ἐκ τῶν ἀγρῶν τούτων τὰ λιθάρια.

Ὅπως βεβαιωθῆτε περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς ἐπὶ τοιούτων ἀγρῶν παρουσίας τῶν λιθαρίων, τὴν ἀνοιξιν, ὀλίγας ὥρας μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, ἀνεγείρατέ τινα τούτων καὶ θὰ παρατηρήσητε ὅτι τὸ κάτωθεν αὐτῶν ἔδαφος ἔχει βαθύτερον χρῶμα, εἶνε ὑγρότερον τοῦ πέριξ, ὅπερ μένει ἐκτεθειμένον εἰς τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου. Προσέξατε κατὰ τὴν ὥραν τῆς βλαστήσεως γεννήματος σπαρέντος ἄβρόχως εἰς ξηρὸν ἀγρὸν καὶ θὰ εἰδῆτε ὅτι τὰ πρῶτα βλαστήσαντα φυτὰ θὰ ἦνε τὰ τῶν κόκκων τῶν παρὰ τὰ λιθάρια ἢ ὑπὸ ταῦτα καλυφθέντων· τὰ φυτὰ ταῦτα βοηθούμενα ὑπὸ τῆς ὑγρασίας τῆς διατηρουμένης κάτωθεν τῶν λιθαρίων ἀναφαίνονται ἐνωρίτερον, ἀναπτύσσονται δὲ ταχύτερον διότι προφθάνουσι ν' ἀναπτύξωσι πλειότερας καὶ βαθυτέρας ρίζας, χάριν τῶν ὁποίων διαφεύγουσι τὸν κίνδυνον τῆς παρατεταμένης ξηρασίας, ἥτις βραδύτερον δυνατόν νὰ ἐπικρατήσῃ.

Οἱ ἀπλοῖ γεωργοὶ ἀγνοοῦσι τοὺς λόγους τούτους τῆς ἀνάγκης τῆς διατηρήσεως τῶν λιθαρίων εἰς τοὺς ξηροὺς ἀγροὺς, ἀλλὰ γινώσκουσι, διδαχθέντες ὑπὸ τῆς πείρας, ὅτι οἱ φέροντες λιθάρια τοιοῦτοι ἀγροὶ καρπίζουσιν, ἀρκούμενοι δὲ εἰς τὴν γνώσιν τοῦ γεγονότος τούτου, πράττουσιν ἐκεῖνο τὸ ὅποιον συμβούλευσεν ὁ περιώνυμος Mathieu de Dombasle, δηλαδή ὅτι αἶψ' ὅσον ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων τὰ ἐν χρήσει συστήματα, ἅτινα φέρουσι τὴν σφραγίδα τῆς πείρας, ἀποδεικνύονται συμφορώτερα, δέον ν' ἀρκώμεθα εἰς ταῦτα, καὶ ἐὰν ἔτι ἀγνοοῦμεν τοὺς λόγους δι' οὓς ἐπιτυχάνουσιν.»

Εἶνε βεβαίως ἐπαινετὴ ἡ εἰσαγωγὴ νέων συστημάτων, ἀλλ' ἐφ' ὅσον ταῦτα εἶνε δοκιμασμένα ἐν τῷ τόπῳ ἐν ᾧ πρόκειται νὰ ἐφαρμοσθῶσιν. Ὁ γεωργός, ὁ κτηματίας, γεωργεῖ, ἐκμεταλλεύεται τὸ κτῆμά του ἔχων ὑπ' ὄψιν τοῦ ὅχι τὸ ἰδανικὸν μέρος τῆς γεωργίας, ἀλλὰ τὸ πραγματικόν· ἐννοεῖ, ἀναλόγως τῶν μέσων τὰ ὅποια δύναται νὰ διαθέσῃ, ν' ἀπολαμβάνῃ ὅσα τὸ δυνατόν ἀνώτερον εἰσόδημα, πρὸς ἐπιτυχίαν δὲ τούτου δέον νὰ ἐφαρμόζῃ τὰ συστήματα τὰ φέροντα τὸ κῦρος τῆς πείρας τοῦ τόπου ἐν ᾧ γεωργεῖ.

Αἱ βελτιώσεις καὶ ἡ εἰσαγωγή νέων συστημάτων εἶνε βεβαίως καλὰ καὶ ἄγαι, ἀλλὰ δεόν νὰ σπεύδωμεν πρὸς ταύτας βραδέως, νὰ περιοριζώμεθα κατ' ἀρχὰς εἰς δοκιμὰς ἐν μικρῷ. — Αἱ ἄνευ προηγουμένων δοκιμῶν γενόμεναι βελτιώσεις, τὰ ἄνευ προηγουμένων πειραμάτων εἰσαχθέντα νέα συστήματα καλλιέργειας ἀπέβησαν πάντοτε ὀλέθρια. — Τοιαύται δ' ἐν μικρῷ δοκιμὰς καὶ πειράματα πάντες σχεδὸν οἱ καλλιεργηταὶ καὶ κτηματῖαι δύνανται, ἄνευ μεγάλων θυσιῶν, νὰ ἐκτελέσωσιν, καὶ ἀποκτήσωσιν οὕτω τὴν ἀπαραίτητον πείραν πρὸ τῆς ὁποίας πᾶσα ἐπιστήμη, πᾶσα τέχνη ἀποκαλύπτεται.

ΠΕΡΙ ΚΟΡΥΖΗΣ

(*Γῶ κ. Τ. Ε. εἰς Σῦρον*).

Ἡ κόρυζα ὡς γνωστὸν εἶνε ἀσθένεια τῶν ὄρνιθων, τῶν ἰνδιάνων, τῶν χηνῶν, ἐνίοτε δὲ καὶ τῶν ἐν κλωβοῖς ἀνατρεφόμενων ὀδιδῶν πτηνῶν.

Τὰ αἷτια τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἀσθενείας ταύτης δὲν εἶνε ἐντελῶς γνωστά. Ἐντούτοις φαίνεται ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον αὕτη προέρχεται ἐκ κακῶν ὑγιεινῶν συνθηκῶν, ὑφ' ἧς τὰ προσβαλλόμενα πτηνὰ βιοῦσιν. Ἐνσκήπτει δ' ἐνίοτε ἡ κόρυζα καὶ ὡς ἐπιζωοτία.

Ὅπως ἐσφαλμένως ὑποτίθεται ὑπὸ τῶν πολλῶν ὅτι ἡ ἕδρα τῆς ἀσθενείας ταύτης εἶνε ἡ γλῶσσα, σύμπτωμα δὲ ἡ ἀποξήρανσις, ἡ σκλήρυνσις δὴθεν τῆς ἐπιδερμίδος τοῦ ὄργάνου τούτου τῆς θρέψεως.

Τὰ ἀληθῆ συμπτώματα τῆς κορύζης εἶνε ἡ ἀποχὴ τοῦ πτηνοῦ ἀπὸ πόσιν καὶ τροφῆν· τὰ πτερά του ἀνορθοῦνται, τὸ ῥάμφος του διανοίγεται, ἡ ἀναπνοὴ του καθίσταται δυσχερῆς, ἀγωνιώδης.

Ἀνοίγοντες τὸ ῥάμφος τοῦ ἰσθανοῦς βλέπομεν ἐπὶ τῆς γλώσσης καὶ τοῦ λάρυγγος ψευδομεμβράνας ἐν εἶδει πλακῶν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον στερεῶν καὶ λευκῶν, αἵτινες καθ' ὅσον προχωρεῖ ἡ ἀσθένεια πολλαπλασιάζονται καλύπτουσαι τὰ ἐσωτερικὰ τοιχώματα τοῦ λάρυγγος καὶ τῆς τραχείας καὶ ἀποπνίγουσαι οὕτω τὸ πτηνόν.

Αἱ οἰκοκυραὶ συνήθως ἐφαρμόζουσι κατὰ τῆς ἀσθενείας ταύτης θεραπείαν ἀπάνθρωπον, ἥτις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπιφέρει τὸν ἐξ αἰτίας θάνατον τοῦ πτηνοῦ, ἀφαιροῦσαι διὰ βελόνης τὴν κερατώδη, τὴν σκληρὰν ἐπιδερμίδα ἣτις καλύπτει τὴν γλῶσσαν παντὸς πτηνοῦ ὑγιοῦς ἢ μὴ καὶ οὕτω καταστρέφουσαι ταύτην καὶ καθιστῶσαι τὸ δυστυχὲς πτηνόν ἀνίκανον νὰ λαμβάνῃ τροφήν. Ἡ ἀποτρόπαιος αὕτη δὴθεν θεραπεία δεόν νὰ ἐγκαταλειφθῇ, νὰ καθιερωθῇ δὲ ἡ ἐξῆς, ἣτις ἐγκαίρως ἐφαρμοζομένη ἀποβαίνει πάντοτε ἐπιτυχῆς.

Διὰ τῆς κεφαλῆς μεγάλης καρφίδος ἢ μικροῦ στρογγύλου ξυλαρίου ἀποξέονται μετὰ προσοχῆς αἱ ἐπὶ τῆς γλώσσης καὶ τῶν τοιχωμάτων τοῦ λάρυγγος ἀναπτυσσόμεναι ψευδομεμβράναι, δις δὲ ἢ τρίς τῆς ἡμέρας περιλείφονται τὰ προσβεβλημένα ταῦτα μέρη τοῦ στόματος διὰ διαλύσεως ἐνὸς δεκάτου τοῦ γραμμαρίου θεικοῦ ψευδαργύρου εἰς ἑκατὸν γραμμάρια ἀπεσταγμένου ὕδατος. Ἐὰν ἡ νόσος ἦνε προχωρημένη ποιούμεν κατὰ προτίμησιν χρῆσιν ἐτέρας διαλύσεως, συγκειμένης ἐξ ἐνὸς ἑκατοστοῦ τοῦ γραμμαρίου ἀζωτούχου ἀργύρου καὶ ἑκατὸν μερῶν ἀπεσταγμένου ὕδατος. Τὰ φάρμακα ταῦτα δύνανται νὰ παρασκευασθῶσιν εἰς πᾶν φαρμακεῖον.

Ὡς εἶδομεν ἡ νόσος αὕτη πολλάκις ἀναπτύσσεται ἐν εἶδει ἐπιζωοτίας, ἐπομένως ἀμ.χ. τῇ ἐμφανίσει αὐτῆς δεόν ν' ἀπομονῶνται πάντα τὰ προσβεβλημένα πτηνὰ, τὰ δὲ ὑγιῆ νὰ μεταφέρωνται εἰς ἕτερον μέρος· ἀκολουθῶς ὁ κλωβὸς ἢ ὁ ὄρνιθὸν ἐν ᾧ ἐπαρυσιάσθη ἡ ἀσθένεια, μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῆς κόπρου σαρώνεται καλῶς καὶ ἀπολυμαίνεται ἐπιχρισόμενος διὰ διαλύσεως ἀσβέστου ἐν ἣ προστίθεται ἰκανὴ ποσότης φανικοῦ ἢ τευλικοῦ ὀξέος. (Ἴδε καὶ α' Ἑλλ. Γεωργίαν» 1889 σελ. 438).

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΟΡΕΩΝ

Αἱ μορέαι εἶνε δένδρα μονόοικα, φυλλοβόλα, ὀπωροφόρα, ἢ βιομηχανικὰ, ἐνίοτε δὲ καὶ καλλωπιστικὰ, ὑπαγόμενα εἰς τὴν ὁμώνυμον οἰκογένειαν τῶν μορεοειδῶν.

Ὁ Seringe, ἐν τῷ κλασικῷ αὐτοῦ περὶ τῶν μορεῶν συγγράμματι (Description et culture des mûriers), διαίρει αὐτὰς εἰς ὀκτὼ εἶδη, ἐξ ὧν τὰ συνηθέστερον καλλιεργούμενα εἰς τὰς παραμεσογείους χώρας εἶνε δύο, ἡ λευκὴ (Morus alba) καὶ ἡ μέλαινα μορέα (M. nigra), καλλιεργοῦνται δὲ ταῦτα ἰδίως διὰ τὰ φύλλα των, ἅτινα ὡς γνωστὸν χρησιμεύουσι πρὸς διατροφήν τῶν μεταξοσκωλήκων.

Καὶ ἡ μὲν λευκὴ μορέα κατάγεται ἐκ τῆς Σινικῆς ἐνθα καλλιεργεῖται ἀπὸ ἀμνημονεύτων χρόνων καὶ ἔθεν εἰσῆχθη εἰς τὴν Ἑυρώπην τὴν 6ην μ. Χ. ἑκατονταετηρίδα. Εἶνε δὲ αὕτη δένδρον μετρίου μεγέθους, ὑψούμενον μέχρι 12 περίπου μέτρων, ἔχει κλάδους εὐθεῖς καλυπτομένους διὰ φλοιοῦ ἀνοικτοῦ χρώματος, φέρει καρπὸν γλυκὺν, λευκὸν, ροδόχρουν ἢ μέλανα, φύλλα δὲ λεῖα στίλβοντα καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον μεγάλα. Ἐκ τοῦ εἶδους τούτου παρήχθησαν πάμπολλαι ποικιλίαι.

Ἡ δὲ μέλαινα μορέα, ἡ κοινῶς καλουμένη ξινομορβά ἢ συκαμινία, καταγομένη ἐκ τῆς Ἀσίας (Παρσίας;), δὲν παρουσιάζει εἰρὴν ἐλάχιστον ἀριθμὸν ποικιλιῶν, ἀν καὶ ἀπὸ πολλοῦ καλλιεργεῖται ὡς ὀπωροφόρον δένδρον εἰς πλείστας παραμεσογείους χώρας. Ἡ καλλιέργεια αὐτῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶνε ἀρχαιοτάτη ὡς ἐξακριβοῦται ἐκ πολλῶν χωρίων ἀρχαίων συγγραφέων.

Εἶνε δὲ τὸ εἶδος τοῦτο ῥωμαλαιότερον καὶ μακροβιώτερον τοῦ προηγουμένου, φέρει κλάδους οὐχὶ εὐθεῖς καὶ περιβαλλομένους διὰ φλοιοῦ βαθυτέρου χρώματος, καρπὸν δὲ εὐάρεστον εἰς τὴν γεῦσιν, γλυκόξινον, μέλανα, μετὰ χυμοῦ βαθέως ἐρυθροῦ, καὶ φύλλα τραχέα, κάτωθεν τριχωτὰ, καὶ χρησιμοποιοῦμενα ἄνιαχοῦ—καὶ ἰδίως εἰς τὰ ὀρεινότερα μέρη—πρὸς διατροφήν

τοῦ μεταξοσκωλήκους, ὅτε οὗτος παράγει μέταξαν χονδροτέραν.

Αἱ μορέαι ἀντέχουσιν εἰς μεγάλα ψύχη (καὶ μέχρις 25 βαθμῶν ὑπὸ τὸ μηδέν), εἶνε δὲ δένδρα μακροβιώτατα· ὑπάρχουσι τοιαῦται ἀριθμοῦσαι βίον πολλῶν ἑκατοντάδων ἐτῶν, ἐν τούτοις αἱ κατ' ἔτος ἐκφυλλιζόμεναι δὲν δύνανται νὰ ζήσωσι πλέον τῶν 50—60 ἐτῶν.

Πρὸς παραγωγήν φύλλων προτιμῶνται αἱ ποικιλίαι αἱ φέρουσαι τοιαῦτα ἄφθονα καὶ ἐκλεκτῆς ποιότητος. Δέκα ὀκάδες φύλλου ποικιλιῶν τινῶν ἐπαρκοῦσι πρὸς διατροφήν σκωλήκων παραγόντων μίαν ὀκτὼν κουκουλίου, ἐνθὲ πρὸς παραγωγήν τούτου ἀπαιτοῦνται 18 περίπου ὀκάδες φύλλου ἐτέρων ποικιλιῶν μορέας. Ἐν τούτοις ἡ ἀφθονία καὶ ἡ ποιότης τοῦ φύλλου δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς χαρακτηριστικὰ ἀπολύτου σταθερότητος τῆς ποικιλίας τῆς μορέας, διότι ταῦτα μεταβάλλονται μεγάλως ἀναλόγως τοῦ κλίματος, τοῦ ἔτους καὶ τῆς ποιότητος τοῦ ἐδάφους.

Ἡ μορέα εὐδοκιμεῖ εἰς πάντα σχεδὸν τὰ ἐδάφη, πλὴν τῶν ὑγρῶν καλιδίως τῶν τελματωδῶν, ἐνθα ἀναπτύσσεται καχεκτικῶς καὶ προσβάλλεται ὑπὸ τῆς σήψεως τῶν ριζῶν, παράγουσα ὀλίγον καὶ κακῆς ποιότητος φύλλον καὶ ἀποξηραίνομένη ταχέως. Τὰ εὐνοικώτερα διὰ τὴν μορέαν ἐδάφη εἶνε τὰ ἀραιὰ, γόνιμα καὶ σχετικῶς δροσερά.

Εἰς τὰς ἀγόνους γαίας ἡ μορέα δὲν εὐδοκιμεῖ πολὺ ἄνευ ὀργανικῶν λιπασμάτων, τὰ ὅποια δέον νὰ μὴ χορηγῶμεν εἰς τὰς μορέας τὰς φυομένας εἰς τὰ δροσερὰ καὶ ἰδίως τὰ ὑγρά ἐδάφη. Εἰς ταῦτα ἐν ἀνάγκη δυνάμεθα νὰ ποιήσωμεν χρῆσιν ἀνοργάνων λιπασμάτων, ὅσον στάκτης, ἀσβέστου, τριμμένων κοκκάλων.

Τὸ δένδρον τοῦτο πολλαπλασιάζεται διὰ τῆς σπορᾶς, διὰ τῶν μοσχευμάτων καὶ διὰ τοῦ ἐμβολιασμοῦ. Κατὰ Μάκον, ὅτε τὰ μοῦρα εἶνε ὄριμα, συλλεγόμενα, ἢ ἀποξηραίνονται εἰς τὸν ἥλιον καὶ ἀκολούθως τρίβονται ὅπως διαιρεθῶσιν εἰς λεπτὰ τεμάχια, ἕκαστον τῶν ὁποίων περιέχει ἀνὰ τέσσαρας, πέντε ἢ καὶ πλειότερους σπόρους, ἢ κάλλιον μοσχεύονται ἐπὶ τεσσαρά-

κοντα περίπου ώρας, μεθ' ἧς τρίβονται ἐντὸς τοῦ ὕδατος ὅπως ἀποχωρισθῆ ὁ σπόρος ἀπὸ τῆς σαρκὸς τοῦ καρποῦ. Ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ περιπτώσει δι' ἐπανειλημμένων πλυσιμάτων ἀποβάλλονται τὰ τεμάχια τῆς σαρκὸς καὶ διατηρεῖται ὁ σπόρος, ὅστις ἀποξηραίνεται εἰς τὴν σκιάν.

Ὁ σπόρος τῆς μορέας ἀποβάλλει εὐκόλως τὴν βλαστικήν του δύναμιν, δι' ἧς δέον νὰ σπείρεται κατὰ προτίμησιν εὐθὺς ὡς ἐτοιμασθῆ, ἢται κατὰ μῆνα Ἰούνιον. Ἡ σπορὰ γίνεται κατὰ γραμμὰς ἢ πετακτὰ, εἰς πρασιάς δὲ βαθέως σκαφείσας καὶ λιπανθείσας διὰ χωνευμένης καὶ λεπτοτριμμένης κόπρου, ἣτις ἀναμιγνύεται καλῶς μετὰ τοῦ χώματος. Ἐπειδὴ δὲ ὁ σπόρος οὗτος εἶνε λεπτὸς καλύπτεται δι' ἀπλοῦ ἑλαφροῦ κτενίσματος.

Μετὰ τὴν σποράν τὸ σπορεῖον ποτίζεται διὰ τρυπητοῦ ποτιστηρίου, ἐπαναλαμβάνονται δὲ τὰ ποτίσματα ταῦτα δις τῆς ἑβδομάδος μέχρι τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν τὰ νεαρὰ φυτὰ θ' ἀποκτήσωσι τέσσαρα ἢ πέντε φύλλα. Εἰς τὸ ἡμέτερον κλίμα, ἕνεκα τῆς ξηρασίας, ἣτις συνήθως ἐπικρατεῖ ἀπὸ τοῦ Ἰουνίου μέχρι τοῦ Αὐγούστου, εἶνε προτιμότερον ἢ σπορὰ τῆς μορέας νὰ γίνεται ὑπὸ φυλλοβόλα δένδρα, ἐνθα καὶ ὁ σπόρος εὐκολώτερον βλαστάνει καὶ τὰ νεαρὰ φυτὰ προφυλάσσονται ἀπὸ τὰς καυστικὰς ἀκτίνας τοῦ ἡλίου τῶν μηνῶν Ἰουλίου καὶ Αὐγούστου.

Ὁ σπόρος βλαστάνει συνήθως 10—20 ἡμέρας μετὰ τὴν σποράν, τὰ δὲ νεαρὰ φυτὰ, ὅταν τὸ ἔδαφος ἦνε γόνιμον καὶ σαθέως ἐσκαμμένον, περὶ τὸ φθινόπωρον, ὅτι ἀποβάλλουσι τὰ φύλλα των, ἔχουσιν ὕψος 20—50 ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου. Τινὲς, ὅπως ἐπιταχύνωσι τὴν αὐξήσιν τῶν φυτῶν καὶ δυναθῶσιν αὐτὰ μεταφυτεύσωσιν αὐτὰ εὐθὺς τὸν ἐπόμενον Ἰανουάριον ἢ Φεβρουάριον, τὰ ἀραιώνουσιν ἕνα μῆνα μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἔξοδόν των, ἀφαιροῦντες καὶ ἀπορρίπτοντες κατὰ μῆνα Ἰούλιον τὰ λεπτότερα καὶ ἀφίνοντες τὰ ἐπίλοιπα ἀπέχοντα ἀπ' ἀλλήλων 4—5 ἑκατοστὰ τοῦ μέτρου. Διὰ τοῦ μέσου τούτου κερδίζεται ἕν ἔτος ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως τῶν φυτῶν, ἀλλ'

ἀπ' ἐτέρου ἀποβάλλονται τὰ ἡμίση ἢ καὶ τὰ δύο τρίτα αὐτῶν, ἅτινα ἀπορρίπτονται κατὰ τὴν ἀραιώσιν.

Τὸ μέσον τοῦτο ἐφαρμόζεται συνήθως ὑπὸ τῶν ἰδιοκτητῶν, οἵτινες ἀναπτύσσουσι μόνοι των τὰ ἀναγκαιούντα αὐτοῖς φυτὰ πρὸς κατάρτισιν μορεῶνος, οὐχὶ δὲ καὶ ὑπὸ τῶν δενδροκόμων, οἱ ὅποιοι φυλάττοντες ἅπαντα τὰ ἐν τῇ σπορείῳ βλαστάνοντα φυτὰ μεταφυτεύουσιν αὐτὰ δύο ἢ τρία ἔτη μετὰ τὴν σποράν.

Τὸ πρῶτον ἢ τὸ δεύτερον ἔτος ἀπὸ τῆς σπορᾶς τὰ ἐκ τοῦ σπορείου λαμβανόμενα φυτὰ διαιροῦνται εἰς τρεῖς ἢ τέσσαρας τάξεις, ἀναλόγως τοῦ μεγέθους, ἀποκόπτεται ἡ κορυφή των διὰ κοπτεροῦ ψαλιδίου καὶ καθαρίζονται αἱ ρίζαι των, ἀκολούθως δὲ φυτεύονται κατὰ μέγεθος εἰς βαθέως ἐσκαμμένον καὶ γενναίως κοπρισμένον ἔδαφος καὶ εἰς ἀποστάσεις 25—30 ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου ἀπ' ἀλλήλων. Μετὰ τὴν φύτευσιν ποτίζονται ἀφθόως διὰ ρέοντος ὕδατος, ἵνα κατακαθίσωσι τὰ χώματα καὶ πληρωθῶσι τὰ περὶ τὰς ρίζας τυχόν ἐναπομένοντα κενά. Ἐν ἢ δύο ἔτη μετὰ τὴν οὕτω κατάρτισιν τοῦ φυτωρίου ἐξ ἀγρίων μορεῶν, αὐταὶ ἔχουσαι παρὰ τὸν λαιμὸν διάμετρον δύο ἢ τριῶν ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου, δύνανται νὰ ἐμβολιασθῶσιν ἐν αὐτῇ τῇ φυτωρίῳ, ἢ νὰ μεταφυτευθῶσιν εἰς τὸν προωρισμένον δι' αὐτὰς τόπον, ἐνθα ἐμβολιάζονται τὸ ἐπόμενον τῆς μεταφυτεύσεως ἔτος.

Ἡ μορέα ἐμβολιάζεται κατὰ προτίμησιν διὰ τοῦ ἐνοφθαλμισμού τὴν ἀνοιξιν ἢ περὶ τὰ τέλη τοῦ θέρους, ὅτε εἶνε καὶ προτιμότερον. Μεταφυτεύονται δὲ τὰ φυτὰ ἀπὸ τοῦ φυτωρίου εἰς τὸν προοριζόμενον δι' αὐτὰ τόπον ἕν τουλάχιστον ἔτος μετὰ τὸν ἐμβολιασμόν.

Διὰ μοσχευμάτων ἢ μορέα πολλαπλασιάζεται περὶ τὸν Ἰανουάριον ἢ Φεβρουάριον, λαμβανομένων ἐτησίων κλάδων μήκους 30—40 ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου. Οὗτοι φυτεύονται εἰς καλῶς παρεσκευασμένας πρασιάς, ἀπέχοντες ἀπ' ἀλλήλων καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις 20—30 ἑκατοστὰ τοῦ μ. καὶ φέροντες ἔκτος τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους δύο ἢ τρεῖς ὀφθαλμούς. Ἡ μέθοδος αὕτη ἐφαρμόζεται ἐπιτυχῶς μόνον εἰς τὰ σχετικῶς

δροσερά έδάφη ένθα δύνανται νά ριζώσωσιν 60—70 επί εκατόν τοιούτων μοσχευμάτων.

Η μορέα υποβάλλεται εύκόλως είς τό κλάδευμα, δι' ό δύνανται νά καταρτισθώσι μορεώνες άπαρτιζόμενοι από ύψηλ. δένδρα, από δένδρα 2—2 1/2 μέτρων ύψους, ή από θαμνώδεις μορέας, ών ό κορμός δέν έχει πλέον τών τριάκοντα εκατοστών του μέτρου ύψους.

Αί ύψηλαι μορέαι φυτεύονται είς απόστασιν 8—12 μέτρων άπ' άλλήλων, αναλόγως τής γονιμότητος του έδάφους, ένφ αι μετρίου μεγέθους τοποθετούνται είς απόστασιν 4—5 μέτρων, αι δέ θαμνώδεις είς απόστασιν 3—4 μέτρων. Τα προς κατάρτισιν αιμασιών φυτά φυτεύονται είς άπ' άλλήλων απόστασιν 40—50 εκατοστών του μέτρου. Κατά τήν φύτευσιν δέ, ή έν έτος μετέταύτην, αποκόπτεται ό κορμός των παρά τήν έπιφάνειαν του έδάφους, όθεν αύται ταχέως αναδίδουσι κολλούς συγχρόνως κλάδους.

Παρ' ήμίν ως επί τό πλείστον άφίεται ή μορέα νά λάβη άπασαν αύτής τήν ανάπτυξιν. Έν τούτοις είς πλείστα μέρη τής Θεσσαλίας είδομεν μορεώνες άπαρτιζομένους εκ δένδρων έχόντων κορμόν ύψους δύο τό πολύ μέτρων· τά δένδρα ταύτα ούδέποτε άφίενται ν' αναπτύξωσιν ισχυρούς κλάδους, διότι είς τόν μεταξοσκώληκα, από τής τρίτης ήλικίας αυτού, χορηγείται τό φύλλον μετά τών κλαδιών. Ούτω κατ' έτος άφαιρούμενων άπάντων τών βλαστών τής μορέας, αύτη επί τέλους σχηματίζει είς τήν διασταύρωσιν αύτής όγκον όζώδη : Εφαρμόζεται δηλαδή είς τό δένδρον τουτο τό κλάδευμα (tailards) τό όποϊον εφαρμόζουσιν έν Γαλλία και Ίταλία είς τας ίτίας ών οί κλώνες χρησιμεύουσιν είς τήν κανιστροποιάν.

Αί ύψικομοι μορέαι, όπως άποφέρωσιν άφθονον, τρυφερόν και ύγιές φύλλον, κλαδεύμεναι δέον νά λαμβάνωσι σχήμα ποτηρίου, ή κεφαλή δηλαδή αύτών δέον νά ήνε έσωθεν κενή, ίνα άεριζεται εύκόλως και άφθόνως. Τό αύτό κλάδευμα εφαρμόζεται κατά προτίμησιν και είς τας θαμνώδεις.

Έν Γαλλία τας μισαίου μεγέθους μορέας και τας θαμνώ-

δεις κλαδεύουσιν ως επί τό πλείστον εύθύς μετά τήν άποπεράτωσιν τής συλλογής του φύλλου, αποκόπτοντες τους έτησίους κλάδους άνωθεν του πρώτου από τής βλάσεως αυτών όφθαλμου. Τό κλάδευμα τουτο λέγεται *βεριτόν*, μέχρι δέ του φθινοπώρου ό άφιέμενος όφθαλμός αναδίδει ισχυρόν και άποξυλούμενον βλαστόν, όστις τήν έπομένην άνοιξιν φέρει άφθονα και τρυφερά φύλλα.

Από τών ύψικόμενων μορεών άρχεται συνήθως ή συλλογή του φύλλου τό πέμπτον έτος από τής όριστικής φυτεύσεως αυτών· από τών μισαίων δέ, τών θαμνώδων και τών άπαρτιζουσών αιμασιών ένωρίτερον. Δέον δέ νά συλλέγεται τό φύλλον τών ύψικόμενων μορεών ούχι κατ' έτος άλλα κατά διετίαν, διότι ούτω τά δένδρα ταύτα διαρκούσι πλειότερα έτη.

Η πείρα απέδειξεν ότι τό άριστον και συμφωρότερον σύστημα τής συλλογής τών φύλλων τών ύψικόμενων μορεών είνε τό εξής: Συλλέγονται τά φύλλα επί τέσσαρα ή πέντε κατά συνέχειαν έτη άνευ εφαρμογής οιουδήποτε είδους κλαδεύσεως, περί δέ τόν Ιανουάριον του πέμπτου ή έκτου έτους αποκόπτονται σύρριζα πάντες οι κλάδοι του δένδρου, όπερ κατά τήν άνοιξιν αναδίδει άφθόνους και εύρωστοτάτους βλαστούς· τούτων άφαιρούνται οι περιττοί και φυλάσσονται μεκά τών φύλλων των· οι καταλλήλως φυόμενοι όπως δοθῆ είς τήν κεφαλήν του δένδρου σχήμα ποτηρίου. Από του έπομένου έτους άρχεται πάλιν ή επί μίαν πενταετίαν συλλογή του φύλλου, μεθ' ήν εφαρμόζεται εκ νέου ή χειμερινή ως άνωτέρω κλάδευσις και ή επί έν έτος άνάπαυσις του δένδρου, και ούτω καθ' εξής. Διά του συστήματος τουτου κατορθούται ή επί μακρότερον χρόνον διατήρησις τών μορεοδένδρων και ή παραγωγή ύγιεστερου και άφθονωτέρου φύλλου.

Πρός έξακρίθωσιν του προσφορωτέρου τρόπου τής συλλογής τών μορεοφύλλων ό παρά τῆ έπιστημονικῆ σχολῆ του Lyon καθηγητής Faure έξετέλεσε πολυετή πειράματα, έξ ών εξήγαγε τά εξής γενικά συμπεράσματα.

1) Τα φύλλα έκάστου δένδρου δέον νά συλλέγωνται άπαξ

μόνον τοῦ ἔτους καὶ κατὰ τὴν ἐναρξιν τῆς βλαστῆσεως αὐτοῦ. 2) Δέον νὰ μὴ ἀφαιρῶνται τὰ ἀκρότατα (τὰ τελευταῖα) φύλλα τῶν κλάδων, διότι ταῦτα διατηροῦσι τὴν κίνησιν τῶν χυμῶν εἰς τοὺς κλάδους καὶ προκαλοῦσι τὴν ταχεῖαν ἀναβλάστησιν τούτων. 3) Μετὰ τὴν συλλογὴν τοῦ φύλλου δέον νὰ μὴ ἀφαιρῶνται οἱ ἀποφυλλωθέντες κλάδοι, ὡς εἰς τινὰ μέρη εἰθισται, διότι οὕτω παραβλάπτεται ἡ ὑγιὴς ἀνάπτυξις τοῦ δένδρου καὶ ἡ μετέπειτα εἰς φύλλα ἀπόδοσις αὐτοῦ. Ἡ κλάδευσις τοῦ δένδρου δύναται νὰ γίνῃ τὸ ἔτος κατὰ τὸ ὅποιον δέν συλλέγονται τὰ φύλλα αὐτοῦ. 4) Κατὰ τὴν συλλογὴν ἀντὶ νὰ λαμβάνεται ὁ κλάδος ἀπὸ τῆς βάσειώς του καὶ ν' ἀποσπῶνται τὰ φύλλα του διὰ μιᾶς κινήσεως τῆς χειρὸς ἀπὸ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω (τρόπος δι' οὗ ὁ κλάδος πληγώνεται εἰς πολλὰ μέρη), εἶνε προτιμότερον τὰ φύλλα νὰ συλλέγωνται ἀποκοπτόμενα διὰ τοῦ ὄνυχος.

Ἡ ποιότης τοῦ φύλλου ἐξαρτᾶται πολὺ καὶ ἐκ τοῦ χρόνου τῆς συλλογῆς αὐτοῦ. Οὕτω ἐβεβαιώθη ὅτι τὸ φύλλον δέον νὰ συλλέγεται πρῶτ, ἐντελῶς δὲ ἄβροχον, δηλαδὴ μετὰ τὴν ἐξάτμισιν τῆς ἐπ' αὐτοῦ ἐπικαθημένης δρόσου καὶ οὐχὶ ἐφ' ὅσον βρέχει ἢ εὐθὺς μετὰ τὴν βροχὴν. Συλλεγόμενον δέον νὰ τίθεται ἐντὸς σάκκου χωρὶς νὰ πιέζεται, ἵνα μὴ πληγώνεται.

Πρὸς εὐκαλίαν τοῦ συλλέγοντος τὸ φύλλον ἐργάτου, περὶ τὸ στόμιον τοῦ σάκκου ῥάπτεται στεφάνιον ξύλινον, ὅπερ κρατᾷ αὐτὸν ἀνοικτόν· διὰ λεπτοῦ δὲ σχοινοῦ προσδενομένου ἀπὸ δύο σημείων τοῦ στεφανίου, ὁ ἐργάτης κρεμᾷ τὸν σάκκον εἰς τὸ δένδρον πλησίον τῶν κλάδων τῶν ὁποίων συλλέγει τὰ φύλλα.

Τὸ φύλλον μεταφερόμενον εἰς τὸ σηροτροφεῖον τίθεται εἰς μέρος δροσερὸν καὶ οὐχὶ ὑγρὸν, ἐνθα, ἐὰν δὲν ἦνε στοιβαγμένον, δύναται νὰ διατηρηθῇ ἐν καλῇ καταστάσει ἐπὶ τινὰς ἡμέρας.

Ἡ κατ' ὀκτὸν τιμὴ τοῦ φύλλου ποικίλλει λίαν, ἀναλόγως τῆς ἐποχῆς καὶ τῆς ζητήσεως. Ἀλλὰ καὶ ἡ κατὰ δένδρον ἀπόδοσις εἶνε ποικιλωτάτη, ἐξαρτωμένη ἀπὸ τὴν ἡλικίαν, τὴν ποικιλίαν καὶ τὸ σχῆμα τοῦ δένδρου, τὸν τρόπον τῆς κλαδεύσεως καὶ τὴν φύσιν τοῦ ἰδάφους ἐνθα τοῦτο φύεται. Ἐν τούτοις

μεγάλῃ μορῆα ἐν πλήρει παραγωγῇ δύναται νὰ φέρῃ καὶ μέχρις 100—120 ὀκάδων φύλλου ἑτησίως.

Ἄλλ' ἡ μορῆα πλὴν τοῦ φύλλου φέρει καὶ ἕτερα χρήσιμα προϊόντα. Ὁ καρπὸς τῆς εἶνε ὀπώρα μετρία μὲν, πλὴν ἕνεκα τῆς ἐφθηνίας καὶ τῆς πρωϊμότητός της πολλαχοῦ χρησιμοποιουμένη. Τῆς ξινομορέας μάλιστα οἱ καρποί, ὄντες μεγαλήτεροι καὶ νοστιμότεροι χρησιμοποιοῦνται, πάνταχοῦ ὅπου τὸ δένδρον τοῦτο καλλιεργεῖται, εἴτε ὡς ὀπώρα, εἴτε πρὸς παρασκευὴν ἀφεψήματος ἢ σεραπίτου ἀξιολόγου κατὰ τοῦ βηχός. Τὸ ξύλον τοῦ δένδρου τούτου εἶνε σκληρὸν καὶ ὁμογενές, δι' ὃ χρησιμοποιεῖται ἰδίως εἰς τὴν ἀμαξοποιίαν, τέλος ὁ φλοιὸς τῶν νεαρῶν κλάδων χρησιμεύει πρὸς κατασκευὴν ἰσχυροτάτου χάρτου ἰδίως ἐν Ἰαπωνίᾳ καὶ Σινικῇ, ἀπὸ τινος δὲ καὶ ἐν Ἀμερικῇ, εἰς τινὰ μέρη τῆς Εὐρώπης καὶ ἐν Συρίᾳ. Ὁ φλοιὸς οὗτος ἐνιαχοῦ χρησιμοποιεῖται καὶ ὡς ὕλη κλωστικῇ, χάρις εἰς τὰς στερεὰς καὶ μακρὰς ἵνας αὐτοῦ.

Ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω ἡ μορῆα ἐνίοτε χρησιμοποιεῖται καὶ ὡς καλλωπιστικὸν φυτὸν, καὶ ἰδίως πρὸς κατάρτισιν δενδροστοιχείων, ἕνεκα τοῦ κανονικωτάτου σχήματος καὶ τοῦ πυκνοῦ φυλλώματός της. Ἀλλ' ἰδίως κατάλληλον διὰ δενδροστοιχείας εἶνε ἕτερον εἶδος μορέας εἰσαχθείσης ἐξ Ἀμερικῆς εἰς τὴν Εὐρώπην περὶ τὴν 17ην ἑκατονταετηρίδα. Ἡ μορῆα αὕτη, ἣτις καλεῖται ἐρυθρὰ (*Morus rubra*), εἶνε δένδρον μεγαλήτερον τῶν ἀνωτέρω περιγραφέντων δύο εἰδῶν, εὐδοκιμεῖ εἰς δροσερὰ ἰδίως ἐδάφη, ἔχει κεφαλὴν πυκνοτάτην, φύλλα τραχέα ἄνωθεν καὶ χνοώδη κάτωθεν, φέρει δὲ καρπὸν βαθέως ἐρυθρὸν καὶ ξύλον στερεώτατον, δι' ὃ χρησιμοποιεῖται τοῦτο γενικῶς ἐν Ἀμερικῇ ὡς οἰκοδομήσιμον ξύλον.

Αἱ καρ' ἡμῶν γνωσταὶ μορέαι προσβάλλονται ὑπὸ παντοίων ἀσθενειῶν ὧν αἱ ἐπιβλαβέστεραι καὶ ἐπομένως αἱ μᾶλλον ἀξιοσημειώσεως εἶνε αἱ ἐξῆς.

1) Ἡ σήψις τῶν ριζῶν. Ἡ ἐπικινδυνωδεστέρα βεβαίως ἀσθένεια τῆς μορέας καρ' ἡμῶν εἶνε ἡ προκαλούμενη ὑπὸ τοῦ εἰς τὰς ρίζας αὐτῆς ἀναπτυσσομένου καὶ ταχύτατα πολλαπλα-

σιαζομένου μυκηλίου μύκητός τινος καλουμένου 'Αγαρικού (*Agaricus mollis*). Τὸ προσβαλλόμενον δένδρον ὀλίγον κατ' ὀλίγον φθίνει, ἀναδίδον μικροὺς βλαστοὺς καὶ φύλλα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦτον ὠχρὰ, ἐπὶ τέλους δὲ ἀποξηραίνεται. Ἐκρίζου-
μενον παρουσιάζει ρίζας ὀλίγας καὶ ἐν μέρει σαπράς. Ἡ ἀσθί-
νεια αὕτη ἀναπτύσσεται ἰδίως εἰς τὰ ὑγρὰ ἐδάφη καὶ κατὰ τὰ
ὑγρότερα ἔτη, εἶνε δὲ λίαν μεταδοτικὴ· ὅθεν δέον τὸ μὲν προσ-
βαλλόμενον δένδρον νὰ ἐκρίζουται ἀμέσως, τὰ δὲ λείψανα τῶν
ἐφθαρμένων ριζῶν νὰ συγκεντροῦνται καὶ καίωνται ἐντός τοῦ
λάκκου ὅστις ἠνεώχθη πρὸς ἐκρίζωσιν τοῦ δένδρου, καὶ τέλος
οὗτος νὰ μὲνη ἀνοικτός ἐπὶ ἐν τοῦλάχιστον ἔτος καὶ ν' ἀπο-
μονοῦται ἀπὸ τῶν παρακειμένων ὑγιῶν μορεῶν διὰ βαθύς
χάνδακος. Τὸ ἐκρίζωθὲν δένδρον ἀντικαθίσταται διὰ νέου μετὰ
πάρουδον ἐνὸς τοῦλάχιστον ἔτους.

2) *Πολύπορος*. Τὰ ἐκ τῆς κλαδεύσεως ἀπογυμνούμενα μέρη
τῆς μορέας ἐνίοτε προσβάλλονται ὑπὸ ἑτέρου μύκητος, ὅστις
καλεῖται *πολύπορος* (*Polyporus hispidus*) καὶ σχηματίζει ἐπ'
αὐτῶν κατ' ἀρχὰς μὲν σπογγώδη, ἀκολουθῶς δὲ ξυλώδη ἐξάν-
θησιν ἀρκετὰ ὀγκώδη, ἣν μεταχειρίζονται πρὸς κατασκευὴν
δοσας. Ὁ μύκης οὗτος, τρεφόμενος δαπάναις τῆς μορέας δένου,
εὐθὺς ὡς παρουσιάζεται καὶ πρὶν ἢ εἶτι αὐξηθῆ, ν' ἀφαιρῆ-
ται διὰ κοπτεροῦ ὄργάνου καὶ μετὰ μέρους τοῦ ξύλου ἐφ' αὐ-
τὸ ἀναπτύσσεται. Μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τὸ ἀπογυμνούμενον μέρος
ἐπιχρίεται διὰ πυκνῆς διαλύσεως θειικοῦ χαλκοῦ. Πρὸς πρόλη-
ψιν τῆς ἀναπτύξεως τοῦ πολυπόρου φροντίζομεν νὰ φράττωμεν
δι' ἀσβεστοκονιάματος τὰ τυχόν παρουσιαζόμενα ἐπὶ τῶν κορ-
μῶν ἢ τῶν κλάδων τῶν μορεοδένδρων κοιλώματα (κουφάλες), νὰ
ἐπιχρίομεν δὲ διὰ διαλύσεως θειικοῦ χαλκοῦ τὰ μετὰ τὴν κλά-
δουσιν ἀπογυμνούμενα μέρη.

3) *Σφαιρίον*. Ἐνίοτε, τὸ θέρος, ἐπὶ τῶν φύλλων τῆς μο-
ρέας ἀναπτύσσονται κατ' ἀρχὰς μὲν μικραὶ ἀκολουθῶς δὲ με-
γαλῆτεραι κηλίδες κεραμόχροοι, αἵτινες ἀποξηραίνουσι ταῦτα
καὶ προκαλοῦσι τὴν πτώσιν αὐτῶν. Αἱ κηλίδες αὗται εἶνε ἢ
ἐξάνθησις ἑτέρου μύκητος ὅστις καλεῖται *σφαιρίον* (*Sphaeria*

Mori) καὶ καταπολεμεῖται μόνον διὰ τῆς συλλογῆς καὶ καύ-
σεως τῶν προσβεβλημένων φύλλων.

4) *Ψωρίασις*. Τῷ 1886 παρατηρήθη ὑπὸ τοῦ Cantonι ἐν
Λομβαρδίᾳ κοκκοειδὲς ἔντομον πολλαπλασιαζόμενον μετὰ κα-
ταπληκτικῆς ταχύτητος ἐπὶ τῶν διετῶν καὶ τριετῶν κλάδων
τῆς μορέας. Τὸ ἔντομον τοῦτο εἰσαχθὲν εἰς τὴν Ἰταλίαν ἐξ
Ἰαπωνίας περιεγράφη καὶ ἐκλήθη *Διασπίς ἢ πεντάγωνος*
(*Diaspis pentagona*). Ἐκτοτε ἐπολλαπλασιάσθη ἐπὶ τοσοῦ-
τον ὥστε κατέστη ἀληθὴς μάστιξ τῶν μορεοφυτειῶν τοῦ πλεί-
στου μέρους τῆς χώρας ταύτης. Ἐδέησε λοιπὸν δι' εἰδικοῦ
νόμου νὰ ἐπιβληθῆ εἰς τοὺς κτηματίας ἢ καταδιώξις αὐτοῦ,
ἣτις ἐπιτυγχάνεται διὰ ψεκασμῶν ἐκ μίγματος πετρελαίου καὶ
σάπωνος (Ἴδε «Ἑλληνικὴν Γεωργίαν» 1891 σελ. 432). Εὐ-
τυχῶς ὁ ἐχθρὸς οὗτος τῆς μορέας εἶνε ἄγνωστος παρ' ἡμῖν.

Τὰ φύλλα τῆς μορέας μόνον ὑπὸ ἀναξίων λόγου φυλλοφά-
γων ἑντόμων προσβάλλονται, ἐκτὸς ἐὰν συγκαταλέξωμεν εἰς
ταῦτα καὶ τὸν μεταξοσκώληκα, ὅστις ἀρχικῶς ἔζη ὡς παράσι-
τον τῆς μορέας, ἀλλ' ἢ πολυμηχανία τοῦ ἀνθρώπου ἐξημε-
ρώσασα αὐτὸν τὸν κατέστησε πειθήνιον καὶ ἐκτάκτως παρα-
γωγικὸν ἐργάτην.

Π. Γ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΔΙΟΦΘΕΓΜΑΤΑ

Διὰ τῆς παρατηρήσεως ἀναπτύσσεται ἡ κρίσις, ἡ ὁρθὴ δὲ
κρίσις περὶ παντός πράγματος εἶνε ἀπόρροια πολυχρονίου πα-
ρατηρήσεως καὶ πείρας. Πᾶς λογικὸς ἄνθρωπος ἐξασκῶν τὸ
ἐπάγγελμά του ἐπὶ πολλὰ κατὰ συνέχειαν ἔτη ἀποκτᾶ πείραν,
ἣτις δὲν διδάσκεται εἰμὴ ὑπὸ τοῦ χρόνου. Ἐρανοτάτην ἀπό-
δειξιν τούτου ἔχομεν τοὺς ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ἀγραμμάτους
μὲν ἴσως, πλὴν πεπειραμένους γεωργοὺς πάσης χώρας. Αἱ μέ-
θοδοι ἅς οὗτοι ἐφαρμόζουσι διὰ τῶν χρηματικῶν καὶ μηχανι-

κῶν μέσων ἄτινα δύνανται νὰ διαθέσωσιν εἶνε κατὰ κανόνα αἱ ἄριστοι πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ των, δηλαδή πρὸς παραγωγὴν ὅσονένεστι πλειοτέρου εισοδήματος ἐκ δεδομένης ἐκτάσεως καὶ ποιότητος γῆς ὠρισμένης χώρας. Ἐντεῦθεν καὶ ἡ ἀκρίβεια καὶ ὀρθότης τῶν πλείστων τοπικῶν γεωργικῶν ἀποφθεγμάτων. — Ὅσα τούτων εἶνε ἀπηλλαγμένα δεισιδαιμονιῶν δύνανται ν' ἀποτελέσωσι τὴν γεωργικὴν κατῆχθαι ἐκάστης χώρας.

Οἱ ἡμίτεροι κατὰ τόπους γεωργοὶ ἔχουσι πάμπολλα τοιαῦτα ἀποφθέγματα. Τούτων τὴν κατὰ τὸ δυνατόν συγκέντρωσιν καὶ κάθαρσιν ἀπὸ τῶν φερόντων ἔχνη δεισιδαιμονίας ἐπιθυμοῦντες νὰ ἴδωμεν τελουμένην, δημοσιεύομεν κατωτέρω ὅσα ἐξ αὐτῶν ἠδυνήθημεν ἀπὸ πολλοῦ νὰ συγκεντρώσωμεν, παρακαλοῦμεν δ' ἐνθέρμως τοὺς ἀπανταχοῦ ἡμετέρους συνδρομητὰς ν' ἀποστείλωσιν ἡμῖν τὰ ἐν τοῖς γεωργικοῖς αὐτῶν διαμερίσμασι φερόμενα τοιαῦτα ἀποφθέγματα, παρέχοντας οὕτω ἐκδούλευσιν οὐχὶ μόνον πρὸς ἡμᾶς ἀλλὰ καὶ πρὸς πάντα φιλογέωργον.

Ἄποφθέγματα ἀφορῶντα τοῖς πρώτοις καρποῦς.

«Ὀκτώβρη κι' ἂν δὲν ἔσπειρες, ὀκτώ σαιροῦς δὲν ἔκαμεις.
(Μυκῶνου)»

«Τὸ Νοέμβρη μῆνα σπεῖρε (Ἀττικῆς)».

«Τὸ Νοέμβρη νόει καὶ σπέρνε (Χαλκίδος, Μεσολογγίου)».

«Δεκέμβρη δίκαια κι' ἂν ἔσπειρες, ἂν ἔχῃς ἀκόμα σπεῖρε
(Χαλκίδος)».

«Τοῦ Γενάρι τὸ ζευγάρι, διάβολος θὲ νὰ τὸ κάρη (Χαλκίδ.)»

«Τὸ Δεκέμβρη δίκαια σπέρνε (Μεσολογγίου)».

«Νοέμβρη νόει καὶ σπέρνε, χλωρὰ, ξηρὰ, πελίκαστρα
(Κυκλάδων)».

«Δεκέμβρη ἰδὲ κι' ἀπόσπερνε, εἰδὲ καὶ δὲν ἀποσπείρης τὰ-
γιζε καὶ σταύλιζε (Κυκλάδων)»

«Ἡ πούλεια (Πλειὰς) βασιλεύοντας (μέσα Νοεμβρίου)
κι' ὁ καλὸς ζευγολάτης ἀποσπέρνοντας (Πατρῶν)».

«Ἡ πούλεια βασιλεύουσα καὶ πίσω παραγγέλλουσα, μηδὲ
τσοπάνης στὰ βουνὰ μηδὲ γεωργὸς εἰς τοὺς κάμπους (Ἀρκαδ.)».

«Πρώτμ' ἔσπειρες, κουβέλ' ἐγέμισες (Ἀρκαδίας)».

«Τρελλὸς σπέρνει Χριστὸς βλογάει (Ἀρκαδίας—Δηλαδή ἡ τύχη τῶν σπαρτῶν εἶνε εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ Θεοῦ)».

«Ὅταν θέλῃς σπεῖρε, μὲ τὸ Μάρτη θεν' ἀνθίσῃ (Θήρας)».

«Ὅποιος σπεῖρει καὶ δὲν σπεῖρει τὸ Μᾶη μετανοεῖ (Μεγαρίδος
—Δηλαδή ὁ Μάιος ἀποφασίζει περὶ τῆς τύχης τῶν σπαρτῶν)».

«Χαρὰ στὰ φῶτα τὰ στεγνὰ καὶ τὴ λαμπρὴ βρεγμένη
(Ἀττικῆς, Αἰγίνης, Σαλαμίνας, Ἀρκαδίας, Πατρῶν).

«Χαρὰ στὰ γέννα τὰ στεγνὰ, τὰ φῶτα χιονισμένα, καὶ τὴ
λαμπρὴ βρεχούμενη τ' ἀμπάρια γεμισμένα»

(Ἀττικῆς, Αἰγίνης, Χαλκίδος, Λετρίνων, Βουπρασιῶν).

«Χαρὰ στὰ γέννα τὰ στεγνὰ, καὶ τὴ λαμπρὴ βρεχούμενη»
(Πατρῶν, Μεσσήνης).

«Χαρὰ στὰ φῶτα τὰ στεγνὰ, καὶ τὴ λαμπρ' ὄντας βρέ-
χει». (Ἀρκαδίας).

«Τὴ γέννησι τὴν ἄβροχη, τὰ φῶτα χιονισμένα, καὶ τὴ λαμ-
πρὴ βρεχούμενη, τὰ πάντα φτυχισμένα». (Ἀρκαδίας).

«Καὶ τὰ φῶτα βροχερὰ, καὶ τὸ πάσχα βροχερὸ» (Οἰτύλου).

«Χριστούγεννα χριστόχιονα, φῶτα φωτεινὰ, ἀποκριαὶς ἀ-
ποκλεισταὶς, λαμπρὰ καλοβρεγμένη εἶν' ὁ χρόνος ὁ καλός».
(Μεσσήνης).

«Ἄν τὰ φῶτα φωτεινὰ καὶ τὰ λαμπρὰ εἶν' σκοτεινὰ (βρο-
χερὰ) χαρὰ στὸ βοῦν καὶ τὸ ζευγᾶ» (Θήρα).

«Ἄν κάμ' ὁ Μάρτης δυὸ νερὰ, κι' Ἀπρίλης ἄλλο ἓνα,
χαρὰ ἴστονε τὸν ἄρχοντα ποῦ ἔχει στὴ γῆ σπαρμένα».

(Ἀττικῆς, Αἰγίνης).

«Ἄν κάμ' ὁ Μάρτης δυὸ νερὰ, κι' Ἀπρίλης ἄλλο ἓνα,
χαρὰ σ' ἐκεῖνο τὸ γεωργὸ ποῦ ἔχει στὴ γῆ σπαρμένα».

(Μεγάρων, Σαλαμίνας).

«Ἄν παρ' ὁ Μάρτης μιὰ βροχὴ κι' Ἀπρίλης ἄλλαις δυὸ,
νὰ δῆς ἀμάξια σὰν αὐτὸ, πόσα θὰ ἴνε στὸ χωριό». (Μεγάρ.).

«Ἄν βρέξ' ὁ Μάρτης δυὸ νερὰ, κι' Ἀπρίλης ἄλλο ἓνα,
χαρὰ σ' ἐκεῖνο τὸ γεωργὸ π' ἔχει πολλὰ σπαρμένα».

(Βουπρασιῶν).

«'Αν βρέξ' ὁ Μάρτης τρία νερά, κι' Ἀπρίλης ἄλλα δύο, νὰ ἰδῆς τοῦ Μάρτη τὰ κουκκιά, τ' Ἀπρίλη τὰ σιτάρια, νὰ ἰδῆς τὸ γέρο κριθάρο πῶς στρίβει τὸ μουστάκι». (Οἰτύλου).

«'Αν κάμ' ὁ Μάρτης δυὸ νερά, κι' Ἀπρίλης ἄλλο ἓνα, χαρὰ σ' ἐκεῖνο τὸ ζευγᾶ, πῶχει πολλὰ σπαρμένα» (Κυκλάδων).

«'Αν κάμ' ὁ Μάρτης δυὸ νερά, κι' Ἀπρίλης ἄλλο ἓνα, θὰ ἰδῆς τὰ σιτοκρίθαρα στὸν κάμπο ξαπλωμένα». (Μυκῶνου).

«'Αν κάμ' ὁ Μάρτης δυὸ νερά, κι' Ἀπρίλης ἄλλο ἓνα, νὰ ἰδῆς κουλούραις φουσκωταῖς καὶ πῆτταις σὰν ἄλώνι». (Θήρα).

«'Αν κάμ' Ἀπρίλης δυὸ νερά, κι' ὁ Μάης ἄλλο ἓνα, τότε τ' ἀμπελοχώραφα χαίροντ' τὰ καῦμένα». (Χαλκίδος).

«'Αν βρέξ' Ἀπρίλης δυὸ νερά, κι' ὁ Μάης ἄλλο ἓνα, χαρὰ σ' ἐκεῖνα τὰ σπαρτὰ 'ποῦ 'νε στὴ γῆ σπαρμένα». (Ναυπακτίας, Ἀρκαδίας).

«'Αν βρέξ' Ἀπρίλης δυὸ νερά, κι' ὁ Μάης πέντε δέκα, νὰ ἰδῆς τὸ κοντοκρίθαρα πῶς στρίβει τὸ μουστάκι, νὰ ἰδῆς καὶ τῆς ἀρχόντισσας πῶς φιλοκλησαρίζουν, νὰ ἰδῆς καὶ τὴν φτωχολογιά πῶς φιλοκοσκινάει». (Ἀρκαδίας).

«Νὰ βρέξ' ὁ Μάης δυὸ νερά, κι' ὁ θεριστῆς μόν' ἓνα». (Πατρῶν, ὄρεινῶν μερῶν).

«Μάης ἄβροχος, χρονιά εὐτυχισμένη».

(Πατρῶν, πεδινῶν μερῶν).

«Τὸ νερὸ τοῦ Ἀπριλιοῦ εἶν' πλοῦτος τοῦ κόσμου». (Σύρου).

«Τὸν Ἀλωνάρη (Ἰούλιον) ἔβρεξε στὸν καταραμένο τόπο». (Μεσσήνης).

«Τὸν ποντισμένο τὸν καιρὸ, τὸν Ἀλωνάρη βρέχει».

(Ἀρκαδίας).

«Ὁ Νοέμβριος λέγει : «'Αν λείψουν τὰ νερά μου, νὰ ἰδῶ τὰ λάχανά σου». (Χαλκίδος—Δηλαδή ἂν δὲν βρέξη τὸ Νοέμβριον ἀποτυγχάνουν τὰ σπαρτὰ).

Ὁ σῖτος λέγει «Κύλα με μεσ' τὸ νερὸ νὰ μὲ κυλᾶς στ' ἄλώνι». (Θεσσαλίας—Λέγεται διὰ τὰς μελαίνας γαίας, αἵτινες δέον νὰ σπείρωνται κἄθυγροι).

«Ὁ καλὸς ὁ Μάρτης στὰ κάρβουνα καὶ ὁ κακὸς στὸν ἥλιο». (Πατρῶν, Βουπρασιῶν—Δηλαδή ὁ ψυχρὸς καὶ βροχερὸς Μάρτιος ὠφελεῖ τὰ σπαρτὰ, ἐνῶ ὁ εὐδιος τὰ βλάπτει).

«Ὁ καλὸς ὁ Μάρτης στὰ κάρβουνα, καὶ ὁ κακὸς στοὺς ἴσχιους» (Μεσσήνης).

«Κάλλιο Μάρτης στῆς γωνιαῖς, παρὰ Μάρτης στῆς αὐλαῖς». (Ἀρκαδίας).

«Γέρο κριθάρι θέριζε, σιτάρι παλικάρι». (Ἀρκαδίας—Δηλαδή τὰ κριθάρια ὡς εὐκολοθέριστα νὰ θερίζωνται ὑπὸ τῶν ἀδυνατοτέρων ἐργατῶν, τὰ δὲ σιτάρια ὑπὸ τῶν δυνατοτέρων).

«Πᾶν τὰ σύγνεφα τῆ Μάνη, πάντεχε νερὸ δὲν πιάνει. Πᾶν τὰ σύγνεφα τὴν Πάτρα πάντεχε νερὸ γραμάτα». (Ἀρκαδίας).

Ἡ Ἀγιά-Τριάδα βαστάει τὸ χαλάζι : «στὴν ποδιά της». (Ἀρκαδίας.—Τὴν πεντηκοστὴν (Μάιον-Ἰούνιον) τυνηθέστατα καταπίπτει χάλαζα).

«Ὁ σορόκος ἄκαρπος, ἄγχαλος, ἄτταχος». (Σύρου).

«Τὸ χιόνι κοπριά εἶνε στὸ χωράφι». (Κυκλάδων).

«Κακοθερίζεις τραγουδεῖς, κακὸ χειμῶνα θὰ 'χῆς». (Κυκλάδων—Δηλαδή ὅταν ἡ ἐσοδεία εἶνε κακὴ ὁ θερισμὸς γίνεται μὲν ἀκόπως, ἀλλὰ τὸν χειμῶνα ὁ γεωργὸς δυστυχεῖ).

«Πάτει μαλλιὰ στὸν αὐλακα, κι' ἔχι μαλλιὰ στ' ἄλώνι». (Κυκλάδων—δηλαδή αὐστηρὸς πρὸς τοὺς ἐργάτας νὰ ἦνε ὁ κτηματίας κατὰ τὴν καλλιέργειαν ἵνα μὴ δυσαρεστῆται κατὰ τὸν ἄλωνισμόν).

«Κάλλιο λόγια στὸ χωράφι παρὰ μάλωμα στ' ἄλώνι». (Κυκλάδων).

Εἰς πλεῖστα μέρη τῆς Ἑλλάδος ἡ ἀφθονος καρποφορία τῆς ἀκύλλης (ἄγριοκρομμύδας, σκυλλακρομμύδας ἢ μπότσιακα) προμηνύει ἀφθονον καρποφορίαν τῶν πρῶτων καρπῶν.

Ἀπορθέγματα ἀφορῶντα τὴν ἀμπελοφυγίαν.

«Τὸ Γενάρη κόψε κλήμα, καὶ φεγγάρι μὴ γυρέψης». (Αἰγίνης).

«Τὸ Γενάρη κόψε βέργα καὶ φεγγάρι μὴ γυρέψης».

(Κυκλάδων)

«Γεναργιάτικο φεγγάρι κλάδευε καὶ μέρα μὴ ξετάζης».

(Ἄττικῆς).

«Γενάρη μῆνα κλάδευε, φεγγάρι μὴ γυρεύεις» (ἢ μὴ ξετάζεις, ἢ μὴ ῥωτᾶς, ἢ μὴ τηρᾶς — Λεβαθείας, Χαλκίδος, Πατρῶν, Καλαβρύτων, Μεσσήνης, Μεσολογγίου).

«Ἡ ἄμπελος λέγει. «Βάλε ἀσπρογένη (δηλαδὴ πεπειραμένον) νὰ μὲ κλαδέψῃ, ἀμύστακο (νέον ῥωμαλικόν) νὰ μὲ σκάψῃ, τὸ φύλλο μου μὴ πάρῃς, τὴν κοπριά σου δὲν τὴν θέλω καὶ θὰ βγάλω τὸ χρέος σου». (Κυκλάδων).

«Τῆς ἀγίας Μαρίας ῥώγα καὶ τ' αἰ Λιὸς σταφύλι, τῆς Παναγιᾶς τὸν Αὐγουστο πᾶν' μὲ τὸ κοφίνι». (Ἀρκαδίας).

«Τῆς 25 τοῦ Μαρτιοῦ μήτε σκύλλος κούντουρος (κολωβός) νὰ μὴν ἐμπῆ στ' ἀμπέλι». (Κυκλάδων).

«Τὸ Μάρτη σκύλλος κούντουρος μὴν ἐμπῆ στ' ἀμπέλι».

(Θήρας).

«Ἄν βρέξ' ὁ Μάρτης δυὸ νερά κι' Ἀπρίλης ἄλλο ἓνα, νὰ δῆς σταφύλια στὰ παιδιὰ, καὶ πῆταις ἴσάν ἀλώνια».

(Μεσσήνης).

«Μάϊς ἄβροχος, μουστος ἄμετρος». (Ἄττικῆς, Μεσσήνης, Μεσολογγίου).

Ἄλλ' ἀφ' ἐτέρου λέγεται καὶ τὸ ἐξῆς τὸ ὁποῖον εἶνε ἀκριβὲς εἰς ὠρισμένης περιστάσεις καὶ διαμερίσματα.

«Αὐγουστος ἄβροχος μουστος ἄμετρος». (Χαλκίδος, Ἀρκαδίας).

«Ἀμπέλι τοῦ χεργιοῦ σου, οἰκία τοῦ καιροῦ σου κ' ἔλῃα τοῦ παπποῦ σου». (Θήρας).

Ἀποφθέγματα ἀφορῶντα κοικίλας γεωργικὰς ἐργασίας καὶ ζητήματα.

«Ὁψιμο νηατὸ καὶ πρῶιμο διβόλι». (Θήρας).

«Μέσα ὁ Μάρτης μέσα ἢ σβάρνα». (Οἰτύλου—Δηλαδὴ κατὰ Μάρτιον δέον ν' ἀρχίζῃ ἢ σπορὰ τῶν ὀψίμων).

«Κόψε ξύλο τὸ Γενάρι καὶ μὴ καρτερᾶς φεγγάρι».

(Ἄττικῆς).

«Τὸ χιόνι εἶν' κοπριά στὰ ληόδεντρα». (Σαλαμῖνος).

«Βάλ' ἔλῃα γιὰ τὸ παιδί σου, καὶ συκιά γιὰ τὴ ζωή σου».

(Μεσσηνίας).

Ἡ πάχνη καὶ ἡ χιών θεωροῦνται πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος ὡς ἔχουσαι λιπαντικὰς ιδιότητας, καὶ δικαίως. (Ἴδε «Διάφορα» τοῦ ἀνά χειρός τεύχους).

Ἡ κάρπισις τοῦ σχίνου καὶ τοῦ πρίνου εἶνε ἔνδειξις ἐλαιοκαρπίας παρὰ Μεγαρεῦσι καὶ Ἐλευσινίοις.

«Φύτευε ἔλῃα Φλιθάρη κι' ἀποφύτευε τὸ Μάη».

(Μεγάρων).

«Θελεῖς νὰ βαμβακώσης, τὸ Γενάρη νὰ ὀργώσης».

(Μεσολογγίου).

«Τὴν ὕστερη βδομάδα τοῦ Μαρτιοῦ, καὶ τὴν πρώτη τ' Ἀπριλιοῦ, βρέχει χιονίζει, κάνε μπαμπάκι». (Κυκλάδων—Δηλαδὴ ἡ ἐποχὴ αὕτη εἶνε ἡ καταλληλοτέρα πρὸς σπορὰν τοῦ βαμβακος).

«Γὰ πρωτοβρόχια νὰ ἔρουν λούπινα στὴ γῆ». (Γουθίου).

«Ἐνας κόμπος πέντε μῆνες, πέντε κόμπαι ἓνας μῆνας».

(Χαλκίς—Δηλαδὴ ὁ ἰδιοκτῆτης δέον νὰ ἔχη ἀφθονὰ τὰ ἐξοδα τῆς καλλιεργείας).

«Τοῦ νοικοκύρη τὸ μάτι κοπριά εἶνε στὸ χωράφι». (Θήρας).

Ἡ ἀφθονὸς ἀνθίσις τῆς ἐρείκης καὶ ἡ κατὰ Ἰανουάριον βλάστησις τῆς σφενδάμνου προμηνύουσιν εὐτυχίαν εἰς τοὺς μελισσῶνας. (Μεγάρων).

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Δενδροκομικά. Τῆ κ. Ν. Τ. Εἰς Λάρινα. Πότε σχίζονται τὰ ῥόδια, ἴδε εἰς τὸ περὶ ῥοιᾶς ἄρθρον τοῦ τεύχους τούτου σελ. 397. Πάντοτε περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ θέρους ἐλαττοῦ.

ται ἢ ψωρίασις τῶν φυτῶν ἐν γένει, ἐπαναφαίνεται δ' ἐνίοτε μετ' ἐπιτάσεως εἰς τὰ ἀειθαλῆ τὸ φθινόπωρον. Εἰς τὴν ῥοδακινίαν καὶ τ' ἄλλα φυλλοβόλα ἢ φθειρίασις ἐκλείπει καθ' ὀλοκληρίαν συνήθως ἀπὸ τοῦ μηνὸς Ἰουνίου. Τοὺς λαιμάργους ἢ μὴ βλαστοὺς τῶν δένδρων, ἐφ' ὅσον δὲν εἶνε ξυλώδεις, δύνασθε ν' ἀφαιρῆτε ἀκινδύνως εἰς οἰανδήποτε ἐποχὴν. Εἰς τὰς θερμὰς χώρας, ὡς ἡ ὑμετέρα, μεταφυτεύεται ἢ μευπιλέα ἐπιτυχῶς ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου μέχρι τοῦ Ἀπριλίου. Ἡ πιστακιά (φιστικιά) ἐμβολιάζεται κατὰ Μάρτιον διὰ τοῦ στεφανίτου ἐγκεντρισμοῦ, τὸν Ἰούνιον δὲ διὰ τοῦ ἐνοφθαλμισμοῦ. Ἡ λεπτοκαρυὰ ἢ φουντουκιά πολλαπλασιάζεται οὐχὶ διὰ τοῦ ἐμβολιασμοῦ ἀλλὰ διὰ παραφυάδων ἢ καὶ μοσχευμάτων.

— **Προμήθεια βολβῶδων.** Τῷ κ. Δ. Φ. *Εἰς Πύργον.* Ἰακίνθους, τολύπας, ἱριδας καὶ ἄλλους ἀνθοφόρους βολβοὺς, ριζώματα καὶ φύματα δύνασθε νὰ προμηθευθῆτε ἐφθηνότατα καὶ ἐκλεκτότατα εἰς τὸ ἐν Haarlem τῆς Ὀλλανδίας κατάστημα τῶν Van Velsen Frères. Οἱ βολβοὶ διατηροῦνται ὡς ἐξῆς: Μετὰ τὴν ἀνθισιν ἐλαττοῦνται τὰ ποτίσματα, τὰ ὅποια παύονται ὅταν τὰ φύλλα ἀρχίσουν νὰ κιτρινίσουν. Ὄταν δὲ ταῦτα ἀποξηρανθῶν οἱ βολβοὶ ἐξάγονται τοῦ ἐδάφους, καθαρίζονται καὶ φυλάσσονται εἰς μέρος σκοτεινὸν καὶ ξηρὸν μέχρι τῆς ἐποχῆς τῆς ἐπαναφυτεύσεώς των. Φυτεύονται δὲ εἰς ἔδαφος γόνιμον, πλὴν ὅσονένεστι ἀραιόν. Μίγμα ἐξ ἑνὸς μέρους καλῶς χωνευμένης φουσκῆς, ἑνὸς μέρους κοινοῦ χώματος ἀργιλώδους καὶ ἑνὸς μέρους ποταμίας ἄμμου εἶνε τὸ καταλληλότερον χῶμα διὰ βολβοὺς, ριζώματα καὶ φύματα.

— **Συντήρησις τῆς σέρρας.** Τῷ κ. Β. Ο. *Εἰς Πάτρας.* Πρώτιστος ὅρος εἶνε ἡ διατήρησις σταθερᾶς θερμοκρασίας, δεύτερος ἡ ἀφθονία τῆς ὑγρασίας καὶ τρίτος ὁ ἀερισμός. Ἐπομένως εἶνε ἀπαραίτητον νὰ ὑπάρχη ἐν τῇ σέρρᾳ θερμόμετρον, δι' οὗ νὰ κανονίζεται, ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν, ἡ θερμοκρασία, ἣτις δὲν βλάπτει ἐὰν τὴν νύκτα ἦνε ταπεινοτέρα. Διὰ νὰ ἔχετε τὴν ἀπαιτουμένην ὑγρασίαν δέον νὰ καταβρέχετε συνεχῶς τὸ πάτωμα τῆς σέρρας καὶ νὰ ψεκάζετε τὰ ἐν αὐτῇ

φυτὰ διὰ ψεκαστῆρος ἢ σύριγγος. Ἀνανεοῦται δὲ ὁ ἀήρ ὅταν κατὰ τὰς θερμότερας ὥρας τῆς ἡμέρας ἀφίνωνται ἀνοικτὰ τὰ παράθυρα καὶ ἡ θύρα τῆς σέρρας.

— **Ἐὰ φύλλα καὶ τὰ στελέχη τῶν γεωμήλων πρὸς διατροφὴν τῶν κτηνῶν.** Τῷ κ. Ε. Δ. *Εἰς Βόλον.* Ἄν καὶ τινες συμβουλεύουσι τὴν ἐν μέτρῳ χορήγησιν φύλλων καὶ στελεχῶν τῶν γεωμήλων εἰς τὰ κτήνη, οὐχ ἤττον ἡμεῖς σὰς ἀποτρέπομεν ἀπὸ τοῦ νὰ πράττετε τοῦτο. Εἶνε ἀναμφισβήτητον ὅτι ἄτομά τινα δὲν δέχονται ἄνευ βλάβης τὴν τροφήν ταύτην, ἣτις ἐν ποσῷ χορηγουμένη ἀπεδείχθη πάντοτε ἐπιβλαβὴς ἕνεκα τῆς εἰς τὰ μέρη ταῦτα τοῦ γεωμήλου συγκεντρουμένης σο. *lanitinis*, οὐσίας δηλητηριώδους. ("Ἴδε α' Ἑλλην. Γεωργίαν» ἐνεστ. ἔτους σελ. 378).

— **Κουτώριον ἄμπελων.** Τῷ κ. Α. Β. *Εἰς Πάρον.* Δύνασθε νὰ καταρτίσητε τὸν ἄμπελῶνά σας δι' ἔρριζων φυτῶν προερχομένων ἐκ φυτωρίου. Ἀλλὰ τὰ ἔρριζα ταῦτα φυτὰ δέον νὰ μεταφυτευθῶσιν ὅταν ἦνε διητῆ τοῦλάχιστον, εἰς τὸ αὐτὸ δὲ περίπου βάθος εἰς τὸ ὅποιον φυτεύεται παρ' ὑμῖν ἡ ἄμπελος διὰ βεργῶν. Οὕτω ἀποτυγχάνουσιν ὀλιγώτερα φυτὰ, τὰ ὅποια ἀντικαθιστῶνται εὐκόλως διὰ φυτοῦ λαμβανομένου ἐκ τοῦ φυτωρίου, κερδίζεται δὲ καὶ ἐν τοῦλάχιστον ἔτος, ἂν ὑπολογίσετε ἀπὸ τῆς μεταφυτεύσεως τῶν ἔρριζων φυτῶν καὶ ἔχι ἀπὸ τῆς καταρτίσεως τοῦ φυτωρίου. Τὸ φυτώριον καταρτίζεται εἰς ἔδαφος καλῶς καλλιεργημένον καὶ γόνιμον. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον λαμβάνονται μοσχεύματα (βέργες) μήκους 30 περίπου ἐκατοστῶν τοῦ μέτρου, ἅτινα φυτεύονται εἰς ἀπόστασιν 20—25 ἐκατοστῶν τοῦ μέτρου ἀπ' ἀλλήλων καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις.

— **Θεραπεία ὑποξίνου οἴνου.** Τῷ κ. Σ. Ρ. *Εἰς Κέρκυραν.* Τὰ προτεινόμενα μέσα πρὸς θεραπείαν ὑποξίνων οἴνων εἶνε πάμπολλα, ὧν τ' ἀποτελεσματικώτερα καὶ ἀπλούστερα εἶνε τὰ ἐξῆς. 1) Μεταγγίσατε εἰς βυτίον ἰσχυρῶς θειωμένον (ἐν ᾧ ἐκαύσατε θειαφοφύτηλον) καὶ κολλαρίσατε, μετὰ 48 δὲ ὥρας μεταγγίσατε ἐκ νέου εἰς ἕτερον καθαρὸν βυτίον. 2)

Προσθέσατε $\frac{1}{2}$ ὀκάν στάκτης κατὰ 100 ὀκάδας οἴνου καὶ ἀναμίξαιτε καλῶς· μετὰ 48 ὥρας μεταγγίσατε εἰς βυτίον καθαρὸν καὶ καλῶς θειωμένον. 3) Μεταγγίσατε διὰ σωλῆνος (καὶ οὐχὶ ἄλλως) εἰς καλῶς θειωμένον βυτίον καὶ προσθέσατε 100 δρ. λεπτοτριμμένου μαρμάρου κατὰ 100 ὀκδ. οἴνου· δείρατε κατ' ἐπανάληψιν τὸν οἶνον διὰ ξυλίνης ράβδου μέχρις ὅτου ἐκλείψῃ ἡ ὄξιμος γεῦσις, μεθ' ὃ κολλαρίσατε καὶ μεταγγίσατε εἰς ἕτερον καθαρὸν καὶ θειωμένον βυτίον. 4) Μεταγγίσατε εἰς καθαρὸν καὶ ἰσχυρῶς θειωμένον βυτίον, προσθέσατε $\frac{1}{2}$ ὀκάν νωποῦ γάλακτος κατὰ 100 ὀκάδας οἴνου καὶ ἀνακινήσατε τὸ ὅλον διὰ ξυλίνης ράβδου· μετὰ 48 ὥρας μεταγγίσατε ἐκ νέου εἰς καθαρὸν καὶ θειωμένον βυτίον καὶ ἀποπληρώσατε αὐτὸ διὰ προσημίας οἴνοπνεύματος ἢ γεννηθῆναι καὶ ὑγιῶς οἴνου.

— **Περὶ πολλαπλασιασῆος τῶν ἰβίσκων (Hibiscus).** Τῶ κ. Κ. Β. Γ. *Εἰς Βόλον.* Οἱ ἰβίσκοι πολλαπλασιάζονται εὐκολώτατα διὰ μοσχευμάτων. Καὶ οἱ μὲν ἰβίσκοι συριακοὶ καὶ ἀλλοιόχους ἐν Βόλῳ δύνανται νὰ πολλαπλασιασθῶσιν εἰς τὸ ὑπαιθρον, ὁ δὲ ἰβίσκος ἡ σικελικὴ ροδῆ, ὁ φέρων μεγάλα ἐρυθρὰ ἄνθη, περὶ τοῦ ὁποῦ υποθέτω ὅτι ἐρωτᾷτε, μὴ δύναται νὰ ὑποστῇ τὸ ἐν ὥρᾳ χειμῶνος ψυχρὸς τοῦ Βόλου, δεόν νὰ πολλαπλασιάζεται καὶ διαχειμάζῃ ὑπὸ στέγην, δηλαδὴ ἐντὸς σέρρας ἢ δωματίου. Πρὸς πολλαπλασίασιν τοῦ ἰβίσκου τούτου κατὰ μῆνα Μάρτιον λαμβάνετε γάστραν ἢ σπερματοδόχην, περιέχουσαν μίγμα ἐξ ἰσῶν μερῶν ποταμίας ἄμμου καὶ φυτοχώματος, εἰς ἣν φυτεύετε τὰ μοσχεύματα, ἧτοι τεμάχια ἐτησίων ἢ διετῶν κλαδίων μήκους 15 περίπου ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου· ταῦτα, μέχρι τῆς ριζώσεώς των, καλύπτετε δι' ὑελίνου κώδωνος ἢ μεγάλου ποτηρίου, τὸ ὁποῖον καθ' ἑκάστην ἀνασηκόνετε ὀλίγον ἕνα ἀνανεοῦται ὁ ὑπ' αὐτὸ ἀήρ. Ἡ φέρουσα τὰ μοσχεύματα γάστρα τοποθετεῖται εἰς θέσιν τῆς σέρρας ἢ τοῦ δωματίου βλεπομένην ὑπὸ τοῦ ἡλίου. Κατὰ Ἰουνίον τὰ ἔρριζα φυτὰ μεταφυτεύονται εἰς μικρὰς γάστρας τὸν δὲ ἐπόμενον Μάρτιον εἰς μεγαλητέρας. Γίνεται πάντοτε χρῆσις χώματος γονίμου καὶ ἀραιοῦ, περιέχοντος ποσότητά τινα

ποταμίας ἄμμου. Ἀπὸ τοῦ μηνὸς Μαίου μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου ἡ συνικὴ ροδῆ δύναται νὰ μένη εἰς τὸ ὑπαιθρον, ἀλλ' εἰς μεσημβρινὸν μέρος καὶ ποτιζομένη συνεχῶς. Τὰ ἕτερα δύο εἶδη τοῦ ἰβίσκου ἀκινδύνως διακτιῶνται καὶ πολλαπλασιάζονται εἰς τὸ ὑπαιθρον, ἢ πολλαπλασίασις δ' αὐτῶν γίνεται διὰ μοσχευμάτων ἔχόντων μῆκος 20-25 ἑκατοστῶν καὶ φυτευομένων κατὰ γῆς. Ἡ καλλιέργεια τῶν ἰβίσκων τούτων εἶνε ἀπλουστάτη· εἰς γόνιμον καὶ δροσερὸν ἔδαφος ταχέως ἀναπτύσσονται καὶ ἀνθίζουσιν ἀφθόνως.

ΔΙΑΦΟΡΑ

Ἡ οἴνοπαραγωγή ἐν Γαλλίᾳ φαίνεται ὅτι δὲν θὰ εἶνε ἐφέτος ὅση κατ' ἀρχὰς ὑπελογίζετο. Ἡ παρατεταμένη ξηρασία ἔβλαψε σημαντικῶς τὴν ἐσοδεῖαν πολλῶν ἀμπελώνων, ἡδὴ δὲ ὑπολογίζουσιν ὅτι αὕτη δὲν θὰ εἶνε ἀνωτέρα τῆς περιουσίας, δηλαδὴ θ' ἀνέλθῃ περίπου εἰς 30,000,000 ἑκατλτρ.

— Ἡ πικροπόρος εἰς τὴν κεντρικὴν καὶ βόρειον Ἰταλίαν ἐπροξένησεν ἐφέτος μεγίστας ζημίας, ἐνῶ εἰς τὴν μεσημβρινὴν καὶ τὴν Σικελίαν οὔτε καὶ ἐνεφανίσθη. Ἐπὶ τέλους ἐπέισθησαν οἱ Ἰταλοὶ ἐκ τῶν πραγμάτων ὅτι αἱ μικροσκοπικαὶ δόσεις τοῦ θεικοῦ χαλκοῦ οὐδὲν ἀποτελεσματίζουσιν. Ταῦτα εἶνε νέα γεγονότα ἅτινα ἔρχονται πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ὀρθότητος τῶν ὁσῶν περὶ τῆς ἀσθενείας ταύτης ἐγράψαμεν καὶ συνεβουλεύσαμεν.

— Ἡ φυλλοξήρα ἐν Αὐστρίᾳ. Κατὰ πληροφορίας τοῦ ἐν Τεργέστη ἡμετέρου γενικοῦ προξένου πρό τινας τὸ δημαρχεῖον τῆς πόλεως ταύτης ἐδήλωσεν ἐπισήμως ὅτι ἡ φυλλοξήρα μετεδόθη εἰς πάσας σχεδὸν τὰς ἀμπελοφόρους ἐκτάσεις τὰς περὶ τὴν Τεργέστην, δι' ὃ ἐγκαταλείπεται τὸ μέχρι τοῦδε ἐφαρμοζόμενον αὐτόθι σύστημα τῆς καταστροφῆς τῶν φυλλοξηριωσῶν ἀμπέλων καὶ ἔρχεται ἡ ἐφαρμογὴ τῶν θεραπευτικῶν μέσων καὶ τῆς ἀντικαταστάσεως τῶν παλαιῶν δι' ἀμερικανικῶν ἀμπέλων.

— **Εισήγαγεν ἡ Ἑλβετία οἴνους τῶ 1891 καὶ 1892.**

	1892	1891
Ἐξ Ἰταλίας ἑκατόλιτρα	590,249	522,355
Ἐκ Γαλλίας »	245,202	297,223
Ἐξ Ἰσπανίας »	166,473	121,092
» Αὐστρουγγαρίας »	81,900	111,542
Ἐκ Γερμανίας »	28,152	19,252
» τῶν παραδουναβίων χωρῶν	21,574	18,490
Ἐξ Ἀλγερίας καὶ Τύνιδος ἑκτλ.	13,746	9,284
» Ἑλλάδος ἑκατόλιτρα	2,587	1,433
Ἐκ Πορτογαλλίας »	535	—
Ἐξ ἄλλων χωρῶν »	434	114
Ἐν συνόλῳ »	1,150,852	1,100,785

— **Ἀριθμὸς ἐσπεριδοδένδρων Ἑταλίας καὶ παραγωγή αὐτῶν κατὰ τὸ 1892—93.**

	Δένδρα	καρποὶ κατὰ δένδρον	σύνολον καρπῶν
Πορτοκαλέαι	7,419,315	189	1,399,651,957
Λεμονέαι	7,162,162	209	1,499,495,504
Κιτρίαι	1,428,949	168	240,430,497
Μανδαρινέαι			
Περγαμινέαι			
ἄλλα ἐσπεριδοειδῆ			
Ἐν ὅλῳ	16,010,426	3,159,577,958	

— **Γίνονται μεγάλα τὰ ῥοδάκινα.** Πᾶσαι αἱ ὀπῶραι γίνονται μεγαλείτεροι τοῦ συνήθους, ὅταν ἀφίνωνται ἐπὶ τοῦ δένδρου ὀλίγαι, ἀφαιρουμένων τῶν πλεοναζουσῶν ὀλίγον μετὰ τὴν δέσιν αὐτῶν. Ἐν τούτοις αἱ ὀπῶραι καὶ ἰδίως τὰ ἄπια καὶ τὰ ῥοδάκινα αὐξάνονται κατὰ μέγεθος σημαντικῶς ἐάν, ἀφ' ἧς ἀποκτήσῃ τὸ τρίτον τοῦ μεγέθους αὐτῶν, ἐπιχρίωνται καθ' ἑκάστην διὰ σπόγγου μοσχευμένου εἰς ἐλαφρὰν διάλυσιν θεικοῦ σιδήρου καὶ διατηρῶνται ἐντός ξυλίνων κυτιῶν τὰ ὅποια ἔσωθεν εἶνε βαμμένα μαῦρα καὶ ἄνωθεν κεκα-

λυμμένα μὲ ὑελοπίνακα. στερεοῦνται δὲ ἐπὶ τοῦ δένδρου διὰ σπῆγγων ἢ συρμάτων ἐξαρτωμένων ἀπὸ τῶν κλάδων. Ἡ τὴν ἡμέραν συγκεντρουμένη εἰς τὰ κυτία ταῦτα θερμοκρασία διατηρεῖται ὅλην τὴν νύκτα καὶ ὑποβοηθεῖ τὴν ἐπαύξησιν τοῦ καρποῦ.

— **Γαξειθεύονται τὰ νωπὰ κοιμημένα ἄνωθι συσκευαζόμενα δι' ὑγρῶν βρῦων (μούσκλι) ἢ λεπτοῦ κηρωτοῦ χάρτου, ἐντός δὲ καλαμίνων καλαθίων ἢ ξυλίνων κιβωτίων μοσχευομένων προηγουμένως ἐπὶ μίαν ὥραν ἐν ὕδατι.**

— **Γενικὸὶ κανόνες πρὸς ἐκλογὴν σπόρων.** Ἐκ τῶν πολυετῶν πειραμάτων τοῦ Schribaux, διευθυντοῦ τοῦ γαλλικοῦ δοκιμαστικοῦ τῶν σπόρων σταθμοῦ, ἐξάγονται οἱ ἐξῆς κανόνες περὶ ἐκλογῆς σπόρων πρὸς συντήρησιν καὶ βελτίωσιν τῶν ποικιλιῶν τῶν καλλιεργουμένων φυτῶν. α') Οἱ μεγαλείτεροι καὶ βαρύτεροι σπόροι παντὸς καλλιεργουμένου φυτοῦ εἶνε πάντοτε τελειότεροι καὶ ἐπομένως ἀνώτεροι τῶν μικροτέρων ὑπὸ τὴν ἐποψιν τῆς διατηρήσεως καὶ τῆς βελτιώσεως τῶν χαρακτηριστικῶν καὶ τῶν πλεονεκτημάτων ἕνεκα τῶν ὁποίων καλλιεργεῖται φυτὸν τι. β') Ὅταν πρόκηται νὰ συλλέξωμεν τοὺς σπόρους ὀλίγων φυτῶν δέον νὰ ἐκλέγωμεν τοὺς προερχομένους ἐκ τῶν πρώτων ἀνοιχθέντων ἀνθέων, δηλαδὴ τοὺς πρωϊμότερους, διότι οὗτοι εἶνε πάντοτε οἱ μεγαλείτεροι καὶ βαρύτεροι, καὶ ἐπομένως οἱ τελειότεροι. Ἄλλ' ὅταν πρόκηται περὶ συλλογῆς μεγάλων ποσῶν σπόρων, ἐπιτυχάνομεν τοὺς μεγαλείτερους ἀποχωρίζοντες αὐτοὺς διὰ καταλλήλου κοσκίνου. γ') Οἱ μεγάλοι σπόροι παντὸς φυτοῦ ὠριμάζουσιν ἐνωρίτερον, ἐπομένως ἢ ὀψιμος συλλογὴ δύναται νὰ δώσῃ σπόρον κατωτέρας ποιότητος. Εἰς ταῦτα δέον νὰ προσθέσωμεν ὅτι πολύκαρπον φυτὸν (καὶ ἰδίως ὀπωροφόρον) τὸ ἐξαναγκάζομεν νὰ σχηματίσῃ μεγάλους σπόρους ἀφαιροῦντες μετὰ τὴν δέσιν τῶν καρπῶν τοῦ μέρους αὐτῶν. Οἱ ἐναπολειπόμενοι ἐπὶ τοῦ φυτοῦ καρποὶ τρεφόμενοι ἀφθονώτερον γίνονται μεγαλήτεροι καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον περικλείουσι σπόρους τελειότερους.

— **Ἡ παραγωγή τοῦ βάμβακος τῶν Ἰνδιῶν**

κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἔλαθε μεγάλας διαστάσεις. Τὸ κλωστικὸν τοῦτο φυτὸν καλλιεργεῖται ἤδη ἐπὶ ἐκτάσεως 12 1/2 ἑκατομμυρίων ἄκρων, ἤτοι 50 ὡς ἔγγιστα ἑκατομμυρίων στρεμμάτων, παράγονται δ' ἔτησίως καὶ κατὰ μέσον ὄρον 2,250,000 δέματα βάμβακος τῶν τετρακοσίων ἀγγλικῶν λιτρῶν. Ἐν τούτοις ἢ τοῦ τελευταίου γεωργικοῦ ἔτους παραγωγή ἦτο πολὺ κατωτέρα τοῦ μέσου ὄρου, ἀνεληθούσα εἰς 1,582,000 δέματα μόνον.

— **Ἡ σακχαροποιεῖα ἐν Θεσσαλίᾳ.** Ἀγγέλλεται ὅτι ὁ φιλογενέστατος Χριστᾶκης Ζωγράφος ἀπεφάσισεν ὀριστικῶς τὴν εἰς τὰ ἐν Θεσσαλίᾳ κτήματά του καλλιέργειαν τοῦ σακχαροτεύτλου καὶ τὴν ἰδρυσιν ἐργοστασίου πρὸς παραγωγήν σακχάρου. Ἔχομεν τὴν πεποίθησιν ὅτι, μεθ' ὅλας τὰς εὐνοϊκὰς περιστάσεις ὡς πρὸς τὴν φορολογίαν τοῦ ἀπὸ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσαγομένου σακχάρου καὶ τὴν διαφορὰν τοῦ νομίσματος, ὑπὸ οἰκονομικὴν ἔκδοσιν ἢ ἐπιχείρησιν δὲν δύναται νὰ ἐπιτύχη δι' οὓς λόγους ἀνεφέραμεν ἄλλοτε ἐν τῇ «Ἑλληνικῇ Γεωργίᾳ» (1886 σελ. 468 καὶ 546), ἐντούτοις εὐχόμεθα τὰ πράγματα νὰ διαψεύσωσιν ἡμᾶς. Ἀφ' οὗ ὑπάρχουσιν ἀφθονὰ τὰ μέσα, σάκχαρον βεβαίως θὰ παραχθῇ, ὅπως παράγεται καὶ ὄρυζα, ἀλλὰ τὸ σπουδαῖον εἶνε νὰ γνωρίσωμεν τί τοῦτο θὰ στοιχίζῃ εἰς τὸν ἰδιοκτήτην.

— **Ἡ χιόν καὶ οἱ πάγοι εἶνε φορεῖς μεγάλων ποσῶν ἀζώτου** κατὰ τὰ ἐσχάτως γενόμενα πειράματα τοῦ Petermann. Τὸν λόγον τούτου ἀγνοοῦσι βεβαίως οἱ ἡμέτεροι γεωργοί, οὐχ ἦττον ἀπὸ πολλοῦ γνωρίζουσι τὸ πρᾶγμα δι' ὃ λέγουσιν ὅτι ἀτὸ χιόνι κοπριά εἶνε στὸ χωράφι» πολλὰ χουῦ δὲ φέρεται καὶ τὸ ἰχθάρ σιὰ γέννα τὰ στεγνὰ, τὰ φῶτα χιονισμένα καὶ τὴν λαμπρὴν βρεχούμενη, τ' ἀμπάρια γειμμένα».

— **Διάφορα γεωργικὰ ἐργαλεῖα,** παραγγελοθέντα πρὸ πολλοῦ, ἐκομίσθησαν ἐξ Ἀμερικῆς διὰ τὸν ἐν Βυτίνῃ Τριανταφυλλίδειον γεωργικὸν Σταθμὸν.

— **Ἀγγουράκια τουρσέ.** Παρ' ἡμῖν χρησιμοποιοῦν-

ται πρὸς διατήρησιν τὰ τῆς τελευταίας ἐσοδείας ἀγγούρια, ἀλλ' εἰς τὴν Εὐρώπην διὰ τὸ τουρσί μεταχειρίζονται εἰδικῶς ποικιλίας ἀγγουρίων. Ὅπως καὶ ἂν ἔχη διατηροῦνται ταῦτα καλῶς παρασκευαζόμενα ὡς ἐξῆς: Μετὰ τὴν συλλογὴν ἀφαιρεῖται διὰ κοπτεροῦ μαχαιρίου τὸ ἐναπομένον μέρος τοῦ ποδίσκου (κοτσανίου) μεθ' ὃ τὰ ἀγγουράκια σπογγίζονται καλῶς μὲ καθαρὸν πανίον καὶ τίθενται ἐντὸς πιλίνου δοχείου μεθ' ἄλμης. Μετὰ 24 ὥρων διαμονὴν ἐξάγονται τῆς ἄλμης, στραγγίζονται, τοποθετοῦνται εἰς ἕτερον πήλινον δοχεῖον καὶ χύνεται ἐπ' αὐτῶν ἀρκετὸν βράζον ξεῖδι ὅπως καλυφθῶσιν ὑπ' αὐτοῦ. Τὸ δοχεῖον καλύπτεται διὰ πλακὸς ἢ διὰ πινακίου, τὴν ἐπομένην δὲ ἡμέραν τὰ ἀγγουράκια ἐξάγονται, τὸ δὲ ξεῖδι μεταγγίζεται ἐντὸς σιδηρᾶς χύτρας, ἣτις τίθεται ἐπὶ πυρᾶς· ὅταν θερμανθῇ καὶ πρὶν πᾶρξιν βράσιν ἀποσύρεται τῆς πυρᾶς καὶ ρίπτονται ἐν αὐτῷ τὰ ἀγγουράκια, τὰ ὅποια, ὅταν κρυώσῃ τὸ ξεῖδι, ἐξάγονται καὶ τοποθετοῦνται ἐντὸς πλατυστόμων φιαλῶν μετὰ νέου δυνατοῦ ξειδιοῦ, ὀλίγων μικρῶν κρομμυδίων, δύο ἢ τριῶν πυρήνων σκόρδου καὶ τινῶν κόκκων πεπέρεος. Αἰοῦτω πληρούμεναι φιάλαι πωματίζονται στεγανῶς καὶ φυλάσσονται εἰς μέρος σκοτεινὸν καὶ εὐχὶ ὑγρὸν.

— **Θεραπεύονται τὰ κεντήματα τῶν σφηκῶν καὶ τῶν μελισσῶν** ἐὰν τρίψῃς τὸ προσβληθὲν μέρος διὰ τεμαχίου κρομμύου. Ὁ πόνος παρέρχεται ἀμέσως, δὲν παρουσιάζεται δὲ ἐξοίδημα (φούσκωμα).

— **Διατήρησις ὕων.** Κατὰ νέον προτεινόμενον τρόπον τὰ ὕα δύνανται νὰ διατηρηθῶσιν ἐν καλῇ καταστάσει ἐπὶ δύο καὶ πλέον μῆνας ἐντὸς διαλύσεως ἰτεῦλικοῦ ὀξέος (acide silycillique). Τὸ ὄξυ διαλύεται ἐντὸς ζέοντος ὕδατος κατ' ἀναλογίαν τεσσαρῶν ὀκάδων τοιούτου καὶ ἐνὸς κοχλιαρίου τῆς σούπας ἰτεῦλικοῦ ὀξέος. Δὲν εἶνε ἐπάναγκες νὰ βρασθῇ ἅπαν τὸ ὕδωρ, διότι καὶ ἐν μικρᾷ ποσότητι ζέοντος ὕδατος ἢ ποσότης αὕτη τοῦ ὀξέος διαλύεται, μεθ' ὃ δύναται νὰ προστεθῇ τὸ ὑπόλοιπον ὑγρὸν. Ἡ διάλυσις παρασκευάζεται καὶ τίθεται ἐντὸς πήλινου ἢ ξυλίνου δοχείου (οὐχὶ δὲ μεταλλίνου) ἀφ' οὗ δὲ

τεθῶσιν ἐν αὐτῇ τὰ ὠὰ καλύπτονται διὰ σανιδίων πλεόντων ἐπὶ τοῦ ὑγροῦ καὶ καλυπτομένων ἀνωθεν διὰ πανίου ἵνα ἐμποδίζεταί ἡ πτώσις σκόνης ἐν τῇ διαλύσει. Τὸ περιέχον τὴν διάλυσιν καὶ τὰ ὠὰ δοχεῖον φυλάσσεται εἰς ἀποθήκην καλῶς ἀερισσομένην, χρησιμοποιοῦνται δὲ τὰ ὠὰ εὐθὺς ὡς ἐξαχθῶσι τῆς διαλύσεως.

— **Χρησιμοποιεῖσιν ἐντέρων βοῶν.** Πρὸ τριετίας ἤδη ἀντιπρόσωπος ἐταιρίας ἐκ Βουδαπέστης ἀγοράζει τὰ τέως ἀχρηστα ἔντερα τῶν σφαζομένων ἐν Ἀθήναις βοῶν πρὸς πεντήκοντα λεπτά ἕκαστον. Τὰ ἔντερα ταῦτα παρασκευαζόμενα καταλλήλως ἀποστέλλονται εἰς Βουδαπέστην πρὸς κατασκευὴν *Loucarikow*. Ἡ αὐτὴ ἐταιρία ἔχει ἀντιπροσώπους καὶ ἐν Σμύρνῃ καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει, δηλαδὴ εἰς πόλεις ἐνθα λειτουργοῦσι δημοτικὰ σφαγεῖα.

— **Κηρύττις τῆς ἀναπτύξεως τοῦ δαυλίτου.** Εἶνε πλέον γεγονός ἀναμφισβήτητον ὅτι δύναται νὰ προληφθῇ ἡ ἀνάπτυξις τοῦ δαυλίτου εἰς τὰ δημητριακὰ, τὰ ὅποια ἐνίοτε ἀποδεικνύονται ὑπὸ τοὺς εἰς πάντα τοὺς γεωργοὺς γνωστῆς ταύτης ἀσθενείας τοῦ σίτου, τῆς βρίζης, τῆς κριθῆς, τῆς βρώμης. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον διαλύομεν ἐντὸς ἑκατὸν ὀκτάδων ὕδατος μίαν ὀκτὴν θεικοῦ χαλκοῦ (γαλαζόπετρας), εἰς τὴν διάλυσιν δὲ ταύτην μωσχεύομεν ἐπὶ 12 ὥρας τὸν σῖτον, τὴν κριθὴν, τὴν βρίζαν ἢ τὴν βρώμην, ἣν προτιθέμεθα νὰ σπείρωμεν. Μετὰ τὴν κάρωδον τῶν 12 ὡρῶν ἐξάγομεν ἀπὸ τῆς διαλύσεως τὸν σπῶρον, ὃν θέτομεν εἰς καλάθια καὶ τὸν ἀφίνομεν ἐπὶ μίαν περίπου ὥραν νὰ στραγγίσῃ· μετὰ τοῦτο τὸν ἀδειάζομεν εἰς πᾶτωμα, τὸν ἐπιπάσσομεν μὲ λεπτοτριμμένην καὶ κοσκινισμένην ἀσβέστον πρὸ ἡμερῶν παρασκευασθεῖσαν καὶ τὸν ἀναμιγνύομεν καλῶς μετ' αὐτῆς διὰ πτύων μέχρις ὅτου πάντες οἱ κόκκοι περιβληθῶσι διὰ στρώματος ἀσβέστου, ὅτε τὸν σπείρωμεν. Οὐδέποτε εἰς ἀγρὸν σπαρέντα διὰ σπῶρον οὕτω προετοιμασθέντος θ' ἀναπτυχθῇ ὁ δαυλίτης.

— **Ασκιμασία τῶν ἐλαίων.** Ἀναμιξάτε ἀκριβῶς 50 γραμμάρια ἐλαίου μετὰ 10 κυβικῶν ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου

θεικοῦ ὀξέος 66 βαθμῶν καὶ ἀνακινήσατε τὸ μίγμα καλῶς διὰ θερμομέτρου· μετὰ δύο ἢ τρία λεπτά τῆς ὥρας τὸ θερμομέτρον κατὰ τὸ εἶδος τοῦ δοκιμαζομένου ἐλαίου θὰ δείξῃ τὰς κάτωθι σημειουμένας θερμοκρασίας:

Ἐλαιον ἐλαίων	βαθμοὺς ἑκατονταβαθμίου	
» κρότωνος (κικιδέλαιον)	»	42
» ἀμυγδάλων πικρῶν	»	47
» » γλυκῶν	»	52
» γογγυλοκράμβης (navet)	»	53, 5
» ἐλαιοκράμβης (colza)	»	57
» καρπῶν ὀξύας	»	58
» ἀραχίδος	»	65
» σησάμοι (σησαμέλαιον)	»	67
» μήκωνος	»	68
» καναβοσπόρου	»	86, 4
» καρύων	»	98
» λινοσπόρου	»	101
		133

Οὕτω κατὰ τὴν France Agricole δύναται μετ' ἀκριβείας νὰ ἐξέυρεθῇ τὸ εἶδος καὶ νὰ ἐκτιμηθῇ ἡ γνησιότης, ἥτοι τὸ ἀμικρὸν τοῦ ὑπὸ δοκιμασίαν ἐλαίου.

— **Καρόδια εἰσήγαγεν ἡ Ἀγγλία τῷ 1891**

ἐκ	ἀξίας	2,212	λιρ.	στερλινῶν
ἐκ Γερμανίας	»	5,376	»	»
ἐκ Ὀλλανδίας	»	6,230	»	»
ἐκ Βελγίου	»	121,576	»	»
ἐκ Γαλλίας	»	160,240	»	»
ἐκ Ἰσπανίας	»	18,466	»	»
ἐκ Ἰταλίας	»	16,207	»	»
ἐκ Τουρκίας	»	29,638	»	»
ἐκ Ἡν. Πολιτειῶν	»	21,068	»	»
ἐκ Χιλῆς	»	148,913	»	»
ἐκ Βρασιλίας	»	5,747	»	»
ἐκ ἄλλων χωρῶν	»	105,794	»	»
ἐκ Ἀγγλικῶν ἀποικιῶν	»	641,467	»	»
ἐν ὄλῳ				

— Ἀμύγδαλα εἰσήχθησαν εἰς τὴν Ἀγγλίαν τῷ 1891.

Ἐκ Γερμανίας στατηῆρας ἀγγλ. (*)	938	ἀξίας	3,557	στελ.
» Γαλλίας	»	»	8,141	» 23,276 »
» Πορτογαλλίας	»	»	4,771	» 11,835 »
» Ἰσπανίας	»	»	41,549	» 150,100 »
» Καναρίων νήσων	»	»	8,178	» 28,156 »
» Ἰταλίας	»	»	32 990	» 118,289 »
» Τουρκίας	»	»	4,790	» 20,051 »
» Μαρόκου	»	»	9,891	» 40,735 »
» Περσίας	»	»	3,811	» 17,803 »
» ἄλλων χωρῶν	»	»	665	» 2,355 »
» Ἀγγλ. ἀποικιῶν	»	»	856	» 2,644 »
Ἐν ὅλῳ	»	»	116,580	418,801

— Σῦκα ξηρὰ εἰσήγαγεν ἡ Ἀγγλία τῷ 1891

Ἐκ Πορτογαλλίας στατηῆρας	4,511	ἀξίας	3,716	λιρ. Στερλ.
ἔξ Ἰσπανίας	»	»	2,895	» 2,856 »
ἔκ Πορτογαλλίας	»	»	1,224	» 1,223 »
ἔξ Ἑλλάδος	»	»	1,015	» 1,426 »
ἔκ Τουρκίας	»	»	123,821	» 219,061 »
ἔξ ἄλλων χωρῶν	»	»	462	» 936 »
Ἐν ὅλῳ	»	»	133,928	» 229,218 »

(*) Ἀγγλικὸς στατηῆρ—ὀκάδες 39 1]2.